

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Філологічний факультет

Кафедра української мови, літератури та журналістики

На правах рукопису

**МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙНОВИХ СЕРВІСІВ У
ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЖИТТЄПИСУ ПИСЬМЕННИКА НА УРОКАХ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр»
Освітньо-професійна програма – Середня освіта. Українська мова і література

здобувача вищої освіти
денної форми навчання
Лашук Вероніки Петрівни

Роботу розглянуто й допущено
до захисту на засіданні кафедри
(протокол №_ від _____)
Завідувач кафедри
_____ Т.Л. Хомич

Науковий керівник –
доктор педагогічних наук, професор
Лілік Ольга Олександрівна

АНОТАЦІЯ

Магістерська робота присвячена дослідженню методики використання онлайн-сервісів у процесі вивчення життєпису письменника на уроках української літератури. Актуальність теми зумовлена потребою модернізації літературної освіти, підвищення пізнавальної активності учнів та розвитку їхніх читацьких компетентностей через інтерактивні цифрові інструменти.

Метою дослідження є обґрунтування та розроблення методики використання онлайн-сервісів під час опрацювання біографії письменника. Для цього застосовано аналіз наукових джерел, педагогічне спостереження, анкетування, елементи педагогічного експерименту та порівняльний аналіз навчальних досягнень учнів.

У роботі визначено особливості застосування онлайн-сервісів на різних етапах вивчення життєпису письменника та проаналізовано їхній вплив на засвоєння біографічного матеріалу. Проведено експеримент, у межах якого порівняно навчальні результати двох класів: одного, що працював за традиційною методикою, та іншого, де використовували інтерактивні онлайн-інструменти.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні педагогічних умов і методичних прийомів ефективного використання онлайн-сервісів під час вивчення життєпису письменника, а також у визначенні впливу цифрових інструментів на якість засвоєння біографічного матеріалу.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати можуть бути використані вчителями української літератури для підвищення ефективності уроків біографічного змісту.

Магістерська робота викладена на 92 сторінках, містить 5 таблиць, 4 рисунки та 2 додатки. Список використаних джерел налічує 72 найменування.

Ключові слова: онлайн-сервіси, життєпис письменника, українська література, методика навчання, цифрові інструменти.

ABSTRACT

The master's thesis is devoted to the study of the methodology of using online services in the process of studying the writer's biography in Ukrainian literature lessons. The relevance of the topic is due to the need to modernize literary education, increase the cognitive activity of students and develop their reading competencies through interactive digital tools.

The purpose of the study is to substantiate and develop a methodology for using online services when studying the writer's biography. For this purpose, an analysis of scientific sources, pedagogical observation, questionnaires, elements of a pedagogical experiment and a comparative analysis of students' academic achievements were used.

The work identifies the features of using online services at different stages of studying the writer's biography and analyzes their impact on the assimilation of biographical material. An experiment was conducted, within which the educational results of two classes were compared: one that worked according to the traditional methodology and the other, where interactive online tools were used.

The scientific novelty lies in the substantiation of pedagogical conditions and methodological techniques for the effective use of online services when studying the writer's biography, as well as in determining the impact of digital tools on the quality of assimilation of biographical material.

The practical significance of the work lies in the fact that the results can be used by teachers of Ukrainian literature to improve the effectiveness of biographical content lessons.

The master's thesis is presented on 92 pages, contains 5 tables, 4 figures and 2 appendices. The list of sources used includes 72 names.

Keywords: online services, writer's biography, Ukrainian literature, teaching methodology, digital tools.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙНОВИЙ СЕРВІСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЖИТТЄПИСУ ПИСЬМЕННИКА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	11
1.1. Вивчення біографії письменника як методична проблема: педагогічний потенціал життєпису	11
1.2. Психолого-педагогічний аспект вивчення біографії письменника в школі	17
1.3. Використання онлайн-сервісів на уроці УЛ як методична проблема 	24
РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙНОВИХ СЕРВІСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЖИТТЄПИСУ ПИСЬМЕННИКА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	36
2.1. Хід експериментально-дослідної роботи	36
2.3. Експериментальна методика використання онлайн-інструментів у процесі вивчення біографії письменника на уроках УЛ	50
2.3.1. Система методів і прийомів вивчення біографії письменника	54
2.3.2. Використання інтерактивних вправ для роботи з життєписом на сучасному уроці літератури	59
2.3.3. Методичні рекомендації щодо використання онлайн-інструментів у процесі вивчення життєпису письменника	65
2.4. Результати експериментально-дослідної роботи	69
ВИСНОВКИ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	86
ДОДАТКИ	90

ВСТУП

Актуальність дослідження. Однією з помітних тенденцій розвитку сучасної освіти є прагнення педагогів поєднати перевірені часом підходи до навчання з новими технологічними рішеннями, що здатні оживити освітній процес і зробити його ближчим до потреб сьогоденного учня. Особливо яскраво ця тенденція простежується у викладанні української літератури. Адже вивчення художніх творів нерозривно пов'язане з постаттю їхнього творця, а життєпис письменника не просто доповнює літературний матеріал, а й формує чуттєво-емоційний місток між школярем та текстом. Розуміння особистої історії митця дозволяє учню глибше зануритись у внутрішні мотиви його творчості, побачити події, що вплинули на світогляд, і усвідомити, що літературний твір — це не ізольований продукт, а результат особистого, культурного й суспільного досвіду.

У такому контексті вивчення біографії письменника набуває не лише освітнього, але й виховного значення. Воно допомагає формувати цілісне сприйняття історико-культурного середовища, у якому працював митець, та розкриває важливі зв'язки між літературою й життям. Проте щоб цей процес був справді ефективним, він має відбуватися з урахуванням сучасних викликів та особливостей сприйняття учнів, які щодня мають справу з величезними обсягами інформації.

Сьогодні більшість школярів живуть у середовищі, де домінують цифрові технології, швидкі комунікації та мультимедійні формати. Постійний потік повідомлень, відеоконтенту та інтерактивних платформ призводить до інформаційного перевантаження. У таких умовах традиційна подача навчального матеріалу нерідко втрачає привабливість, оскільки не відповідає темпу та стилю сприйняття сучасної молоді. На це накладається й інша проблема — ослаблена внутрішня мотивація до читання як джерела розвитку та самоосвіти. Чимало учнів сприймають читання як обов'язок, а не як спосіб пізнання світу чи пошуку власних смислів.

Така ситуація вимагає переосмислення методики викладання літератури в цілому й зокрема біографічного компонента, який через багаторічне використання стандартних форм подачі поступово втратив здатність зацікавлювати школярів. Сучасний учень потребує іншого — можливості сприймати інформацію інтерактивно, бачити логічні зв'язки, емоційно переживати матеріал, співвідносити його з власним досвідом. Саме тому інноваційні технології — онлайн-сервіси, мультимедійні ресурси, цифрові інструменти, таймлайни, інтерактивні карти, віртуальні галереї — стають важливим засобом осучаснення процесу вивчення біографії письменника.

Використання таких ресурсів дозволяє подати життєпис не як сухий фактологічний матеріал, а як захопливу історію, що відкривається поступово, через візуальні образи, логічні ланцюжки, творчі завдання та особистісне осмислення. Це, у свою чергу, сприяє формуванню стійкої зацікавленості літературою, активізує пізнавальну діяльність учнів та створює основу для розвитку критичного мислення і читацької культури.

Саме тому проблема модернізації методики вивчення біографії письменника, зокрема шляхом інтеграції онлайн-інструментів і цифрових можливостей, є надзвичайно актуальною і вимагає наукового обґрунтування та практичної реалізації.

Одним із найрезультативніших напрямів оновлення сучасного педагогічного процесу є впровадження цифрових ресурсів і різноманітних онлайн-сервісів. Такі інструменти не лише узгоджуються з природними віковими особливостями сприймання школярів, а й допомагають організувати навчання так, щоб дитина була не пасивним слухачем, а активним учасником освітнього середовища. У поєднанні з традиційними методами цифрові рішення забезпечують динамічну взаємодію учнів з матеріалом, роблять процес навчання більш осмисленим і близьким до їхніх повсякденних інформаційних практик.

Застосування інноваційних технологій створює природне освітнє середовище, у якому школярі легше занурюються в зміст художніх творів і

нюанси біографії автора. Цифрові засоби допомагають не просто «побачити» фактичний матеріал, а відчутти його, осмислити, порівняти, поставити запитання. Саме така взаємодія сприяє формуванню щирого інтересу до літератури, розвиває вміння критично оцінювати інформацію, помічати причинно-наслідкові зв'язки, а також стимулює творче й емоційно забарвлене сприйняття текстів. У результаті цифрові інструменти стають не лише засобом передачі знань, а й важливим механізмом формування активного ставлення до читання як способу пізнання світу й розширення особистісного досвіду.

Онлайн-сервіси сьогодні виступають одним із найзручніших варіантів організації інтерактивного, наочного та персоналізованого вивчення життєпису митця. За їхньою допомогою легко створювати навчальні квести, докладні хронологічні стрічки, інтерактивні мапи, хмари ключових понять, навіть невеликі віртуальні музеї. Такий підхід дозволяє зробити урок емоційно насиченим, гейміфікованим, наближеним до реальних інтересів учня. Завдяки цьому підвищується мотивація до читання художньої літератури, а також поступово формуються важливі компетентності — цифрова, інформаційна, культурна й комунікативна, які визначають готовність школяра навчатися свідомо та самостійно [13, с. 60].

Актуальність цього дослідження зумовлена нагальною потребою переосмислення та оновлення підходів до вивчення біографії письменника відповідно до ідей Нової української школи. Сучасна освітня реформа акцентує увагу на побудові навчального процесу, який має бути не лише особистісно орієнтованим і компетентнісним, а й органічно поєднаним із цифровими технологіями, що дедалі активніше входять у освітній простір. У таких умовах традиційний підхід до знайомства учнів із життєвим шляхом митця потребує суттєвого оновлення, адже сучасні школярі очікують більшої інтерактивності, динамічності та можливості особистісного залучення [13, с. 63].

Педагогічна думка сьогодення демонструє значний інтерес до того, як саме біографічний матеріал може впливати на розвиток пізнавальних

інтересів, формування мотивів читання, становлення емоційної чутливості та громадянської позиції здобувачів освіти. Вивчення життєпису автора перестає бути просто інформативним елементом уроку та поступово перетворюється на важливий засіб виховання культурної ідентичності, історичної пам'яті й критичного осмислення літературного процесу.

У контексті цих змін дедалі більшої ваги набуває інтеграція цифрових інструментів — від інтерактивних мап і таймлайнів до віртуальних вистав, мультимедійних презентацій і сервісів для створення візуальних та ігрових матеріалів. Онлайн-ресурси дозволяють подати біографію письменника не як статичний текст, а як захопливу динамічну історію, яку учень може «прожити» через різні формати діяльності. Саме тому питання поєднання традиційних методик із можливостями цифрового середовища стає не просто корисним доповненням, а необхідною умовою сучасного літературного навчання [13, с. 66].

Проблема вивчення життєпису письменника в школі знаходить своє відображення в працях таких учених, як Г. Токмань [69, с. 27], Є. Пасічник [48, с.17], Б. Степанишин, С. Привалова, С. Жила [14, с. 360], О.

О. Слоньовська, яка аналізує біографію не лише як фактологічну послідовність подій, а як педагогічний інструмент формування світогляду, естетичного сприйняття і критичного мислення учнів [60, с.320].

Г. Токмань [67, с.44], зокрема, акцентує увагу на принципах історизму, психологізму, естетизму та екзистенційності у подачі біографічного матеріалу, а С. Жила [14, с. 360] наполягає на поєднанні життєпису з контекстом літературного твору як цілісної методичної конструкції.

Окрему наукову нішу складають дослідження, присвячені впровадженню цифрових освітніх технологій у шкільну практику. Так, І. Пироженко [52, с. 455], Н. Морзе [41, с. 247], та інші аналізують особливості використання онлайн-ресурсів, віртуальних інтерактивних середовищ, медіатек і хмароорієнтованих платформ у процесі викладання гуманітарних дисциплін.

Зокрема, Н. Морзе розробляє стратегії цифрової трансформації української школи, які передбачають використання онлайн-інструментів для персоналізації та візуалізації навчального контенту [41, с. 247]. І. Пироженко досліджує інтерактивні технології як засіб розвитку критичного мислення учнів, зокрема на уроках літератури [52, с. 455].

Також варто відзначити внесок О. Слоновьської, яка вважає та підкреслює необхідність міжпредметного підходу до вивчення біографій, а також увагу до біографії як до екзистенційного тексту, що розвиває внутрішній світ учня. У її працях описано різновиди подачі життєпису — через фактуальну, міфологічну, екзистенційну та пророчу призму.

Незважаючи на наявність окремих теоретичних і методичних напрацювань, інтегральна модель використання онлайн-сервісів у процесі вивчення біографії письменника потребує подальшої систематизації, узагальнення та практичного наповнення. Саме тому важливо розробити апробовану методику, яка дозволить реалізувати особистісно-розвивальний потенціал літературного навчання через поєднання традиційної подачі біографічного матеріалу з новітніми цифровими інструментами.

Мета дослідження — обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити ефективність методики використання онлайн-сервісів для вивчення життєпису письменника на уроках української літератури.

Об'єкт дослідження — процес вивчення біографії письменника на уроках української літератури.

Предмет дослідження — форми, методи, прийоми і технології застосування онлайн-сервісів у процесі опрацювання життєпису письменника.

Завдання дослідження:

1. Визначити педагогічний потенціал вивчення біографії письменника в умовах сучасної школи.

2. Проаналізувати психолого-педагогічні основи сприйняття життєпису митця учнями різного віку.
3. З'ясувати методичні особливості використання онлайн-інструментів у процесі вивчення біографії письменника.
4. Розробити й апробувати систему інтерактивних вправ і завдань з використанням онлайн-сервісів для вивчення біографії.
5. Визначити ефективність запропонованої методики у навчальному процесі.

Методи дослідження: Аналіз психолого-педагогічної, методичної та літературознавчої літератури; педагогічне спостереження; педагогічний експеримент; порівняльний аналіз; узагальнення результатів.

Апробація результатів дослідження здійснена у форматі виголошення доповідей під час Всеукраїнській науково-теоретичної інтернет-конференції «ХІ Довженківські читання: «Олександр Довженко й українська культура: історія, традиції, сучасність» (м. Глухів, 24-25 жовтня 2024 року), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська мова як чинник національної державності» (м. Чернігів, 15 листопада 2024 року), обласної науково-практичної конференції «Творчість Тараса Шевченка у формуванні національної ідентичності українців» (м. Чернігів, 14 березня 2025 року). Матеріали дослідження були оприлюднені у збірнику тез Міжнародної науково-практичної конференції «Європейський досвід освітньої політики в сфері медіаграмотності».

Структура роботи: Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків.

Загальний обсяг роботи - . Список використаних джерел складає 72 найменування. Магістерська робота містить 5 таблиць, 4 рисунки та 2 додатків.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЖИТТЄПИСУ ПИСЬМЕННИКА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Вивчення біографії письменника як методична проблема: педагогічний потенціал життєпису

Осмислення життєпису письменника в умовах сучасної шкільної літературної освіти перетворюється на багатоплановий процес, що охоплює значно більше, ніж звичне ознайомлення з фактами. М. О. Вакарчук підкреслює, що вчитель має не лише володіти достовірними біографічними відомостями про митця, а й уміти вибудувати їхній глибинний аналіз у світлі філософських, культурологічних і соціальних чинників, які формували його світогляд [5, с. 15].

Сама логіка сучасної освіти вимагає відмови від традиційної схеми подачі матеріалу, коли увага зосереджується переважно на хронології — датах, етапах життя та творчості. О. П. Бондаренко вважає, що така модель забезпечує лише базовий рівень знань, проте не дає учням можливості зрозуміти складність моральних виборів письменника, суперечність його характеру та вплив конкретної історичної епохи на формування його творчого світобачення [4, с. 48]. Унаслідок цього життєпис нерідко сприймається учнями як набір фактів, відірваних від художнього змісту творів.

З огляду на це біографія починає розглядатися не як проста послідовність подій, а як багат шарова структура, що дає змогу відтворити духовну еволюцію митця. М. В. Гринько зазначає, що життєпис варто подати як «мапу внутрішнього розвитку», де відображені переломні моменти, творчі пошуки, моральні сумніви та суспільні виклики, які визначали становлення особистості письменника [10, с. 35]. У такому підході біографія перестає бути ізольованою від творчості — вона стає ключем до розуміння авторського стилю, тематики, художніх образів та мотивів.

Цей ракурс дозволяє не лише поглибити інтелектуальне сприйняття навчального матеріалу, а й зробити процес вивчення літератури емоційно

насиченим. Біографія, розглянута через міждисциплінарну призму, перетворюється на дієвий педагогічний ресурс, здатний активізувати різні сфери діяльності учнів — пізнавальну, емоційну, естетичну. Школярі починають співпереживати митцеві, порівнювати його життєві вибори з власними, що, у свою чергу, сприяє розвитку емпатії, критичного мислення та вміння встановлювати зв'язки між історичними подіями й особистими історіями людей [10, с. 38].

У кінцевому підсумку біографія перестає бути другорядним елементом уроку, а набуває статусу повноцінного методу виховання і формування особистості. Її продумане використання допомагає учням глибше зрозуміти логіку творчого процесу, побачити людське в постаті письменника та усвідомити, як суспільні умови, культурні впливи й внутрішні переживання перетворюються на художнє слово.

У системі літературної освіти життєпис митця справді виконує роль своєрідного «містка» між художнім текстом і реальністю, між авторським задумом і тими культурними та історичними контекстами, які зумовили його появу. Через особисту історію письменника школяр має змогу не лише глибше зрозуміти ідейний зміст твору, а й побачити, як події з життя перетворюються на художні образи, як приватне набуває універсального звучання. І. І. Гнатюк вважає, що саме біографічний матеріал допомагає учневі побачити за літературним текстом живу особистість, відчутти її внутрішній світ і наблизитися до емоційно-етичного виміру творчості [7, с. 112].

Такий підхід сприяє формуванню культурної, соціальної й емоційно-етичної компетентностей, а біографія перестає бути простою довідковою інформацією — вона стає засобом глибшого розуміння людини й епохи.

Підхід до вивчення життєпису в сучасній школі поступово змінюється: замість традиційного, інформативного викладу набуває значення особистісний, рефлексивний та інтерпретативний підхід. Т. І. Гнатюк стверджує, що завдання педагога полягає не лише в передачі фактів, а у

створенні навчального середовища, в якому біографія автора сприйматиметься як текст, який можна осмислювати, інтерпретувати та проживати [8, с. 80].

У такому форматі життєпис митця стає повноцінним дидактичним ресурсом, який поєднує знання, естику та ціннісний зміст.

У сучасній методиці викладання української літератури життєпис письменника вже давно перестав бути лише короткою передмовою до вивчення тексту. Н. В. Гринько підкреслює, що біографія є важливою частиною текстоцентричного підходу, який допомагає вибудувати багатовимірне сприйняття твору, зрозуміти витoki авторських ідей та причинно-наслідкові зв'язки між життям і творчістю [9, с. 103]. Літературний твір неможливо розглядати ізольовано від автора, адже кожна художня ідея постає як результат особистісного досвіду, духовних пошуків та реакцій митця на суспільні зміни й культурні виклики.

Саме тому біографічний матеріал у навчальному процесі не повинен подаватися як механічний перелік дат. І. В. Андрусак наголошує, що життєпис має бути цілісним і динамічним наративом, який поступово розкриває витoki світогляду митця, його цінності та моральні вибори [1, с. 45]. Через такий підхід учні бачать, як особисті переживання чи психологічні травми автора відбиваються у тематиці творів, характерології персонажів і художній образності. Відтак біографія стає ключем до глибшого розуміння художнього світу митця.

Глибоке й багатовимірне осмислення життєвого шляху письменника — включно з аналізом листів, мемуарів, свідчень сучасників і автобіографічних мотивів — відіграє важливу роль у формуванні стійкого інтересу до читання. Коли учні знайомляться з особистістю не формально, а через ретельно відібрані матеріали, у них виникає справжнє бажання не лише прочитати твір, а й зрозуміти, що стоїть за ним. Л. М. Бондаренко вважає, що саме емоційно осмислена подача біографії забезпечує внутрішню мотивацію учнів до роботи з художнім текстом [3, с. 118].

Подання життєпису в доступній, емоційно насиченій формі створює умови для розвитку ціннісного ставлення до літератури. Дитина бачить за твором не «текст для аналізу», а живу людину з її переживаннями та прагненнями. Це поступово змінює сам спосіб читання: воно перетворюється на діалог між автором і читачем. Саме така форма інтерпретації художнього слова пробуджує інтерес і мотивує до глибшого занурення в контекст епохи.

У сучасній школі дедалі більше наголошується на тому, що учнів потрібно навчати бачити в біографічному матеріалі ширший культурний контекст. І. І. Ващенко зазначає, що вивчення життєвого шляху автора повинно допомагати учням формувати критичне мислення та вміння пов'язувати факти з ширшими світоглядними питаннями [6, с. 18]. Такий підхід робить роботу з біографією не формальною необхідністю, а змістовним компонентом літературної освіти.

Особливо важливо, що факти біографії з часом перетворюються для учнів не просто на інформацію, а на інструмент глибшої інтерпретації твору. О. П. Білоус стверджує, що розуміння подій, середовища та світоглядних орієнтирів автора відкриває шлях до глибшого тлумачення символів, алюзій та підтекстів, які без такого знання залишалися б непоміченими [2, с. 48].

Завдяки цьому учні вчаться співвідносити життєві обставини з тематикою та естетикою творів, бачити в персонажах можливі авторські проєкції та розуміти, як особисті переживання митця впливають на художній стиль і проблематику тексту. Такий підхід робить аналіз літератури не абстрактним, а глибоко особистісним процесом, який активно стимулює інтелектуальний розвиток школярів.

Окрім того, вивчення біографії відіграє відчутну виховну роль. Т. І. Гнатюк підкреслює, що знайомство з історіями конкретних людей — їх моральними виборами, відповідальністю, громадянською позицією, внутрішніми переконаннями — формує у школярів власні орієнтири та ціннісні уявлення [8, с. 80]. Розповіді про стійкість, мужність чи самопожертву стають не просто елементом уроку, а простором діалогу між різними поколіннями, де учень відчувається активним співрозмовником, а не пасивним слухачем.

Саме тому осмислене, методично продумане використання біографічного матеріалу не лише поглиблює знання про творчість письменника, а й сприяє особистісному становленню учнів. О. В. Матвеева вважає, що біографія виконує потужну емоційно-виховну функцію, оскільки розвиває емпатію, формується емоційний інтелект та культурна самосвідомість, що створює основу для свідомого й відповідального читання [37, с. 112]. Такий формат роботи з текстом допомагає школярам бачити літературу як важливу частину власного досвіду й інструмент пізнання себе.

Тож вивчення життєпису письменника в межах текстоцентричного підходу виконує не допоміжну, а ключову методичну функцію. О. П. Коваленко зазначає, що саме через біографічний контекст учні здатні побачити в художньому творі не лише формальну структуру, а живий вияв людського досвіду, пов'язаний із внутрішніми переживаннями та світоглядними пошуками автора [24, с. 145]. У сучасній школі, де освіта орієнтується на інтегральне, комплексне мислення, біографія перестає бути “довідковим” елементом уроку й перетворюється на інтелектуальний ключ до осмислення літератури.

Питання ролі біографічного матеріалу у шкільному курсі літератури привертає увагу багатьох дослідників. Г. Л. Токмань наголошує, що життєпис автора слід розглядати як можливість виховання гармонійної особистості через поєднання історико-культурного, психологічного та екзистенційного підходів [68, с. 47]. Учена підкреслює, що біографія не може зводитися до сухого переліку фактів; навпаки, вона має ставати інструментом “життєвого діалогу” між учнем і митцем.

У свою чергу, Є. А. Пасічник вважає, що біографічний матеріал має потужний виховний потенціал, адже допомагає школярам усвідомити моральні дилеми, життєві вибори та суперечності, з якими стикався письменник [47, с. 18]. Завдяки цьому учні не просто дізнаються про події з життя митця, а навчаються співвідносити ці ситуації з власним досвідом, що сприяє розвитку рефлексії та глибшому сприйняттю твору.

Б. І. Степанишин акцентує, що біографія є самостійним чинником формування читацької рефлексії, оскільки допомагає школярам побачити письменника як реальну людину, вкорінену у свій культурно-історичний простір [63, с. 122]. Це робить розуміння художнього тексту більш природним і глибоким.

Методистка С. О. Жила підкреслює, що робота з життєписом письменника має бути органічною частиною структури уроку, а не додатковим, відокремленим блоком [14, с. 105]. За такого підходу вчитель уникає формальності, а опрацювання біографії допомагає учневі емоційно “прожити” шлях митця та по-іншому сприйняти його твори.

У працях С. Привалової, як вона сама зазначає, простежується прагнення переосмислити традиційну роль біографії у викладанні літератури. Дослідниця підкреслює актуальність інтерактивних методів — літературних квестів, театризованих етюдів, цифрових хронік чи віртуальних екскурсій — які допомагають сучасним учням емоційно й інтелектуально “зануритися” у світ письменника [53, с. 52].

Такі прийоми активізують уяву, викликають емпатію та дають змогу учням побачити постать письменника живою, динамічною, а не застиглою у форматі «музейного експоната». Важливу роль у цьому відіграє й використання сучасних технологій — мультимедійних презентацій, хмарних інструментів, інтерактивних платформ. В. О. Плахтій стверджує, що саме цифрові засоби суттєво розширюють можливості для структурування, візуалізації та глибшого осмислення біографічного матеріалу [53, с. 52].

Сучасні методичні підходи майже однотайні у тому, що життєпис письменника — це значно більше, ніж проста інформаційна довідка. Є. А. Пасічник підкреслює, що біографічний компонент виконує одразу кілька функцій: пізнавальну, виховну, аксіологічну та емоційно-рефлексивну [47, с. 348].

Особливої ваги він набуває в умовах компетентнісно орієнтованої освіти, де від учня очікують не механічного відтворення фактів, а здатності аналізувати,

робити власні висновки й усвідомлювати культурну значущість літератури. Біографія митця стає своєрідною точкою входу у складні моральні, етичні й естетичні питання та водночас — інструментом формування внутрішніх переконань, ціннісних орієнтирів і світогляду школярів.

Отже, вивчення біографії письменника в сучасній школі слід розглядати як повноцінний механізм формування культурної, етичної та особистісної компетентності. Ефективність опрацювання матеріалу залежить від того, які методичні прийоми обирає вчитель і наскільки вони відповідають потребам сучасних учнів. Саме тому традиційні підходи потребують оновлення, зокрема через активне використання онлайн-сервісів та інноваційних технологій, що й будуть детальніше розглянуті у подальших підрозділах.

1.2. Психолого-педагогічний аспект вивчення біографії письменника в школі

Вивчення життєпису митця на уроках літератури не повинно зводитися до сухого перелічення фактів. Якщо матеріал подано одноманітно, без урахування вікових особливостей учнів, він втрачає і пізнавальну, і виховну цінність. Є. А. Пасічник зазначає, що підлітки й старшокласники по-різному реагують на інформацію, і те, що для частини учнів є відкриттям, для інших може залишитися фоном, який не викликає інтересу [48, с. 17].

Біографія, адаптована до вікових можливостей сприйняття, перетворюється на інструмент, здатний не лише ознайомити учнів із життєвим шляхом автора, а й викликати щире бажання читати його твори. Такий матеріал допомагає школярам відчувати епоху, зрозуміти мотиви творчості та внутрішні суперечності митця. І. О. Коваль вважає, що продумана подача біографії сприяє розвитку естетичного смаку, здатності до співпереживання, уміння дивитися на події з різних точок зору, формує соціальну чутливість і емпатійне мислення учнів [23, с. 35].

У педагогічному середовищі життєпис письменника виконує значно ширшу роль, ніж просте повідомлення фактів. Він стає певним містком між внутрішнім світом школяра та світом літератури. Дитина чи підліток мимоволі

порівнює власні переживання з історією митця, що посилює емоційний відгук і сприяє особистісній рефлексії. Особливо це помітно в середній школі, коли учні вже не лише слухають розповідь, а намагаються знайти паралелі з власними пошуками ідентичності. Для молодших школярів біографія все ще сприймається крізь призму казковості чи героїзації, однак з віком вона набуває глибшого сенсу і стає основою для моральних роздумів [23, с. 36].

Глибше розуміння особливостей сприйняття допомагає пояснити, чому історія життя письменника інколи впливає на учнів сильніше, ніж окремий твір. Дослідники підкреслюють, що школярі особливо чутливі до історій боротьби, подолання труднощів, внутрішніх конфліктів чи складних моральних виборів. Саме такі моменти роблять постать митця ближчою, «людяною» та емоційно зрозумілою для підлітків.

Глибше розуміння особливостей дитячого сприйняття дає змогу пояснити, чому життєвий шлях письменника нерідко справляє на школярів сильніший вплив, ніж окремий художній твір. Дослідники наголошують, що діти й підлітки особливо чутливі до історій боротьби, подолання внутрішніх конфліктів чи складних моральних виборів. Саме такі епізоди роблять постать митця ближчою, дозволяють побачити його людські риси й емоційну вразливість, які часто перегукуються з особистим досвідом школярів.

С. В. Романенко вважає, що життєві долі письменників, позначені труднощами, випробуваннями чи драматичними подіями, стають для учнів важливими моральними орієнтирами, формують у них почуття відповідальності, людяності та співпереживання [55, с. 39].

Як слушно зауважує С. О. Жила, успішність роботи з біографічним матеріалом залежить не стільки від кількості поданих фактів, скільки від уміння вчителя «оживити» постать письменника — показати його як людину зі своїми слабкостями, сумнівами, але водночас внутрішньою силою та здатністю до творчих звершень [14, с. 112]. Саме така подача дозволяє учням побачити митця не як абстрактну постать, а як реальну особистість, із якою можна емоційно взаємодіяти.

Тому важливо, аби педагог не обмежувався сухим повідомленням біографічних даних, а допомагав школярам знаходити в них особистісні сенси. Наприклад, розповідаючи про життєві випробування Лесі Українки або про самотність і моральну стійкість Василя Стуса, учитель має подати ці факти не як драматизацію, а як можливість поговорити про витримку, самоповагу та здатність залишатися вірним собі. М. В. Гринько підкреслює, що саме через такі діалоги школяр поступово переходить від простого сприйняття інформації до її осмислення та співпереживання, що формує глибший рівень читацької культури [10, с. 35].

На цьому наголошує і Г. Л. Токмань, підкреслюючи, що біографію необхідно розглядати не просто як набір хронологічних відомостей, а як явище з виразним екзистенційним сенсом. На її думку, життєпис митця стає особливим смисловим простором, у якому відбувається внутрішня робота учня з власними цінностями, моральними орієнтирами та емоційними переживаннями [70, с. 144].

У такому контексті біографія перестає виконувати суто довідкову функцію й перетворюється на інструмент формування цілісного сприйняття особистості письменника.

Саме тому розповідь про життя митця може бути не менш значущою, ніж аналіз його творів, оскільки вона створює необхідний смисловий фундамент, на якому базується подальше розуміння художнього тексту.

З педагогічного погляду біографічний компонент виконує низку важливих функцій, що впливають на якість засвоєння матеріалу та розвиток особистості учня. Насамперед життєпис письменника є дієвим засобом соціалізації. Через звернення до біографічних фактів школярі отримують змогу відчувати атмосферу епохи, у якій творив автор: суспільні настрої, історичні обставини, культурну динаміку, побут і виклики свого часу. І. О. Коваль стверджує, що саме таке занурення у контекст допомагає дітям не лише відтворити умови формування світогляду письменника, а й побачити, як ці умови вплинули на його творчість, громадянську позицію та систему цінностей [23, с. 36]. У

результаті формується цілісне розуміння національної культури та її духовних орієнтирів, що сприяє становленню української ідентичності.

Другою вагомою функцією є морально-виховна. Біографія нерідко містить епізоди, які дають яскраві приклади прояву людських чеснот: честі, відповідальності, стійкості, здатності до співчуття, готовності відстоювати свої принципи навіть у складних життєвих ситуаціях. В. І. Задорожний вважає, що саме такі живі історії формують у школярів емоційно забарвлене ставлення до моральних норм і сприяють їх особистісному зростанню, адже життєві приклади завжди сприймаються глибше, ніж абстрактні правила [17, с. 69].

Завдяки спостереженню за особистісним шляхом письменника учні починають усвідомлювати, що моральний вибір пов'язаний із внутрішньою працею та відповідальністю, а тому отримують цінний досвід осмислення власних учинків.

Третьою важливою функцією біографічного матеріалу є стимулювання розвитку критичного мислення. Н. В. Іщенко стверджує, що за умови, коли робота з життєписом не обмежується механічним заучуванням дат, а включає аналіз, порівняння, пошук причинно-наслідкових зв'язків та роботу з різними джерелами, учні формують аналітичні уміння, що є ключовими в сучасній освіті [21, с. 90].

Через зіставлення життєвих подій письменника з темами його творів школярі вчаться робити власні висновки, ставити запитання та аргументувати позицію, а отже, перетворюють вивчення літератури на активний, дослідницький процес.

Такий підхід сприяє не лише кращому засвоєнню матеріалу, а й формує в учнів уміння сприймати літературу як живий, динамічний культурний простір. Т. І. Марченко підкреслює, що осмислення біографії дозволяє школярам побачити нерозривний зв'язок між життєвими обставинами письменника та його творчістю, що робить процес читання художнього твору значно глибшим і змістовнішим [36, с. 40]. Учні поступово розуміють, що художній текст ніколи

не існує у вакуумі, а народжується в контексті реальних подій, переживань та внутрішніх пошуків митця.

Крім того, робота з біографічними матеріалами стимулює розвиток універсальних умінь — порівняння, аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, формування власних суджень. Л. І. Зайцева зазначає, що ці навички мають міжпредметний характер і є необхідними для формування критичного мислення, рефлексії та емоційної зрілості учнів [18, с. 25].

Саме тому біографічний компонент виступає багатофункціональним педагогічним інструментом, який впливає одночасно на когнітивний, емоційний та ціннісний розвиток школярів.

Окремо варто наголосити на національно-виховному потенціалі життєпису письменника. Н. О. Левченко вважає, що знайомство з долями українських митців, особливо тих, чия творчість формувалася в умовах політичних репресій чи культурного тиску, розвиває в учнів історичну емпатію, почуття гідності та відповідальності за культурну спадщину нації [31, с. 81].

Такі історії демонструють, що внутрішня свобода, духовна стійкість і прагнення творити здатні переважати навіть над складними життєвими обставинами.

Психолого-педагогічний підхід до вивчення біографії письменника передбачає врахування низки чинників, що впливають на ефективність навчання. Н. І. Король стверджує, що серед основних — вікові можливості учнів, рівень когнітивного розвитку, уміння працювати з інформацією та емоційна зрілість [29, с. 23]. Саме тому матеріал має добиратися з урахуванням того, наскільки він відповідає реальним можливостям здобувачів освіти, не перевантажує їх та водночас підтримує інтерес.

Когнітивна готовність школярів безпосередньо визначає глибину засвоєння біографічних фактів. О. В. Дрозд підкреслює, що учень, який розуміє логіку подій життя митця, здатен пов'язувати їх із творчим доробком, знаходити в художньому тексті нові смисли і формувати цілісне розуміння літературного процесу [12, с. 27].

Провідну роль у цьому відіграє наочно-образне мислення дітей, яке спрямовує їх на емоційне сприйняття матеріалу. П. М. Клименко зазначає, що саме тому біографічні відомості мають подаватися у формі живої, образної розповіді з яскравими емоційними деталями, які викликають співпереживання та підтримують інтерес [22, с. 63].

Такий формат роботи дозволяє учням не просто запам'ятовувати факти, а й активно занурюватися в особистісний світ письменника, крок за кроком відкриваючи для себе його життєвий досвід та творчість.

Учні цього віку ще не готові працювати з абстрактними міркуваннями чи складними історичними паралелями, тому І. М. Соколова стверджує, що життєпис має сприйматися як захоплива історія, яка відкриває перед школярами реальний людський зміст, а не сухий перелік дат [61, с. 115]. Плавна логіка оповіді, емоційність та доступність сприяють тому, що нові знання засвоюються природно та невимушено.

На цьому етапі школярі здатні розглядати особистість митця у широкому контексті доби — у взаємозв'язку з історичними умовами, суспільними викликами, ідеологічними течіями та інтелектуальними впливами. О. В. Іваненко стверджує, що саме старші підлітки здатні бачити творчість автора не ізольовано, а як частину великої культурної та історичної картини, що значно поглиблює їх розуміння художнього тексту [20, с. 45].

Учні цього віку можуть порівнювати життєві шляхи різних письменників, визначати спільні закономірності формування їхніх творчих стилів, звертати увагу на автобіографічні мотиви, які проступають у художніх творах. В. П. Сорока вважає, що підлітки вже здатні помічати внутрішні суперечності митця, його психологічні переживання, а також встановлювати зв'язки між особистим досвідом автора та його творчими рішеннями [62, с. 19]. Такий рівень осмислення дає можливість не просто «вчити матеріал», а вступати у справжній інтелектуальний діалог з постаттю письменника та його епохою [20, с. 48].

У середніх класах, які є перехідним етапом між початковою та старшою школою, методика викладання повинна забезпечувати поступовий перехід від простого запам'ятовування фактів до розвитку здатності аналізувати прочитане. Т. М. Коломієць підкреслює, що саме інтерактивні прийоми допомагають дитині навчитися самостійно мислити, співпереживати та давати моральну оцінку вчинкам письменника, сприймаючи його не як «портрет із підручника», а як живу людину [27, с. 29]. Ці прийоми також формують в учнів позицію маленького дослідника, що вміє працювати з біографічним матеріалом [28, с. 80].

З цього випливає, що подача біографічного матеріалу не може бути уніфікованою чи зведеною до переліку дат. Н. В. Гринько зазначає, що методика має бути гнучкою, багаторівневою та адаптованою до когнітивних можливостей і психологічних особливостей конкретної вікової групи [9, с. 105]. Лише за таких умов життєпис митця перестає бути формальною частиною уроку й перетворюється на інструмент розвитку критичного мислення, моральної свідомості та емоційної зрілості школяра [9, с. 108].

Такий педагогічний підхід сприяє цілісному формуванню особистості дитини, навчаючи її не просто сприймати текст, а інтерпретувати його, співвідносячи з власним досвідом, історичними аналогіями та загальнолюдськими цінностями. Є. А. Пасічник вважає, що вивчення біографії письменника — це не технічна частина уроку, а важлива ланка системи особистісного розвитку школяра [47, с. 122].

Саме тому життєпис автора слід розглядати не як формальну «вступну частину» до його творчості, а як смисловий простір, де дитина може зустрітися з реальною людською історією, відчувати психологічну атмосферу епохи, зрозуміти життєві труднощі та моральні вибори митця. Т. І. Марченко підкреслює, що такий досвід здатний формувати емоційну зрілість і внутрішню культуру учня [36, с. 40]. У цьому випадку урок перестає бути механічною передачею фактів і перетворюється на особистісно значущий процес.

Постать письменника у свідомості школяра не повинна зводитися до абстрактного образу «автора тексту». І. В. Литвиненко стверджує, що важливо показати митця як багатовимірну особистість із власними суперечностями, емоціями, прагненнями та труднощами, які роблять його ближчим до дитини [35, с. 74]. Для учня письменник може стати не просто прикладом чи об'єктом вивчення, а справжнім співрозмовником, що допомагає осмислити складні питання життя.

Тому біографія стає своєрідним містком між текстом і читачем. В. С. Заболотний зазначає, що вона відкриває можливість для емоційного та інтелектуального занурення в художній твір, створюючи внутрішній діалог між учнем і автором [16, с. 103]. Саме в цьому проявляється одна з ключових функцій літературної освіти — допомогти школяреві почути «живий голос» письменника крізь рядки тексту [16, с. 107].

Роль учителя у цьому процесі значно ширша за просте інформування. Н. В. Нестеренко вважає, що педагог має «оживити» постать митця, зробити її доступною та зрозумілою для учня, поєднуючи фактичний матеріал із психологічною рефлексією та моральним аналізом [43, с. 211]. Через це формується не лише компетентний читач, а й емоційно та морально зріла особистість, здатна до самопізнання та усвідомленого ставлення до власних цінностей.

Отже, постать письменника є важливим елементом особистісного розвитку учнів. Н. В. Морзе підкреслює, що література у поєднанні з біографічними матеріалами здатна стати внутрішнім дзеркалом для школяра, допомагаючи йому осмислювати власний досвід та розуміти себе у контексті ширшої культури [41, с. 189]. Саме тому урок літератури, побудований на осмисленому вивченні біографії, стає живим простором духовного розвитку та становлення особистості.

1.3. Використання онлайн-сервісів на уроці УЛ як методична проблема

У сучасному освітньому середовищі, коли цифровий простір поповнюється новою інформацією ледь не щосекунди, а технології поступово стають

невід'ємною частиною життя кожної людини, використання онлайн-сервісів у навчальному процесі вже давно перестало бути лише «доповненням». Як слушно зазначає О. Ю. Матвєєва, цифрові інструменти нині формують повноцінний компонент методичної системи вчителя, особливо в умовах, коли школа має відповідати темпу розвитку сучасної інформаційної культури учнів [38, с. 57].

Це стає особливо помітним у викладанні гуманітарних дисциплін, зокрема української літератури, де тривалий час домінували традиційні, текстоцентричні форми подачі матеріалу. Проте сьогоднішній учень живе в середовищі миттєвої інформації, насиченого візуального контенту та кліпового мислення. Як підкреслює С. І. Мартинюк, ігнорування цих особливостей може не лише знизити результативність уроку, а й спровокувати втрату інтересу до предмета загалом [38, с. 44]. Тож для того, щоб утримати увагу школярів, учитель повинен спиратися на цифрову культуру сучасних дітей і адаптувати освітній процес до форматів, які їм природно зрозумілі [38].

Особливої актуальності такі зміни набувають у процесі вивчення біографії письменника. У традиційному варіанті цей матеріал нерідко зводиться до набору дат і фактів, що вимагають простого запам'ятовування. Натомість, як підкреслює О. П. Бондаренко, застосування онлайн-інструментів дозволяє перетворити урок на інтерактивний і багатовимірний процес, який охоплює технічні, педагогічні, психологічні та етичні складові [4, с. 47]. Цифрові сервіси допомагають не лише урізноманітнити методику, а й переорієнтувати навчання на активну взаємодію: учні починають самостійно шукати інформацію, аналізувати біографічні джерела, співставляти різні факти та версії подій, тобто виконувати реальні дослідницькі кроки.

Відповідно, змінюється і роль учителя: він уже не виступає єдиним джерелом знань, а стає фасилітатором, який організовує освітнє середовище та спрямовує учнів у їхньому індивідуальному пізнавальному русі. Такий підхід, як зазначає О. П. Бондаренко, дозволяє поєднати цінності класичної

літературної освіти з потенціалом сучасних цифрових ресурсів, роблячи навчання більш осмисленим, персоналізованим і творчим [4, с. 50].

У результаті учень не просто отримує інформацію — він вчиться її аналізувати, оцінювати, переосмислювати та презентувати у власних цифрових продуктах. Це істотно підвищує мотивацію до предмета, адже школяр бачить практичний сенс і особисту значущість отриманих знань.

Сучасна науково-методична думка дедалі частіше звертає увагу на нагальну потребу активного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальні процеси, зокрема — у галузі гуманітарної освіти. Особливо помітними ці зміни стають у сфері літературного навчання, де традиційні, орієнтовані переважно на відтворення знань підходи поступово трансформуються у більш динамічні, гнучкі та творчі форми роботи. О. В. Піддубна підкреслює, що цифрова трансформація освіти суттєво змінює методичні стратегії: від репродуктивних моделей — до інтерактивних, діяльнісних і персоналізованих, які спрямовані на розвиток самостійного мислення та здатності учнів працювати з інформацією в активному режимі [49, с. 57].

Завдяки такому підходу школярі отримують можливість не лише засвоювати матеріал, а й формувати власні погляди, критично аналізувати інформацію, переосмислювати прочитане та застосовувати знання на практиці. Це особливо важливо у процесі вивчення літератури, де поєднання емоційного, інтелектуального та культурного складників відіграє ключову роль. Інноваційні цифрові інструменти дають змогу «оживити» навчальний матеріал, зробити його ближчим до сучасного учня, забезпечити глибше занурення у світ художнього тексту, його образів, мотивів та смислових шарів. А. О. Левченко зазначає, що інтерактивні засоби сприяють формуванню творчих здібностей школярів і дозволяють вибудовувати індивідуальні траєкторії навчання, роблячи уроки емоційно насиченими та змістовно багатими [32, с. 56].

У цьому контексті особливо вагомими є дослідження Н. В. Морзе, Ю. Жук та Л. Пилипчук, які наголошують, що цифрові інструменти у навчанні виконують не лише функцію урізноманітнення уроків. Морзе вважає, що такі технології здатні докорінно змінювати характер пізнавальної діяльності, роблячи її більш самостійною, усвідомленою й мотивованою. На думку науковиці, онлайн-сервіси стимулюють розвиток критичного мислення, інформаційної обізнаності та цифрової грамотності учнів — компетентностей, що є визначальними у XXI столітті [41, с. 118].

З позиції практиків освіти, активне використання сучасних освітніх платформ — Padlet, Mentimeter, LearningApps, Genially, Thinglink та інших — відкриває перед учнями й учителями значно ширші можливості для організації навчального процесу. Левченко А. О. підкреслює, що за допомогою таких сервісів навчання стає наочним, емоційно виразним, різноплановим і доступним для учнів різного рівня підготовки [32, с. 59]. Цифрові інструменти дозволяють по-новому структурувати матеріал, робити його більш зрозумілим та доступним навіть тоді, коли теми є складними або абстрактними.

Крім того, ці платформи створюють можливості для формування асоціативних зв'язків між поняттями, що значно полегшує процес запам'ятовування та усвідомлення матеріалу. Пометун та Пироженко вважають, що використання сучасних сервісів відповідає ідеям персоналізації навчання, адже забезпечує кожному учню власний темп роботи, індивідуальний шлях опрацювання матеріалу та активну позицію в навчальному процесі [52, с. 301].

Особливо важливим це є у тих випадках, коли учні сприймають матеріал як сухий та формальний, наприклад під час вивчення біографій письменників. Традиційна подача життєпису часто сприймається школярами як перелік дат і фактів, які важко пов'язати з емоційним або світоглядним змістом творчості автора. Пометун підкреслює, що використання цифрових платформ здатне змінити це сприйняття, перетворивши вивчення біографії на інтерактивний і

захопливий процес — з високим рівнем залучення, емоційності та творчості [52, с. 309].

Використання цифрових інструментів, що дозволяють створювати ментальні карти, хмари слів, інтерактивні стрічки часу, вікторини, квести та навіть віртуальні екскурсії, значно підвищує зацікавленість школярів у вивченні життєписів літературних постатей. Це підтверджує В. І. Лисенко, який вважає, що сучасні технологічні засоби допомагають зробити роботу з навчальним матеріалом більш осмисленою та діяльнісною, спонукаючи учнів до самостійного аналізу та творчого пошуку [33, с. 118]. У такому форматі процес навчання поступово перетворюється на захопливу пізнавальну гру, де елементи дослідницької діяльності сприяють глибшому розумінню особистості письменника, його творчого шляху та культурного контексту.

Отже, онлайн-сервіси вже давно перестали бути просто технічними інструментами. О. П. Коваленко зазначає, що їхня методична цінність полягає в тому, що вони дозволяють учням формувати цілісне бачення літературної особистості, включаючи розуміння епохи, світогляду та творчого доробку митця [24, с. 142]. Саме тому цифрові засоби дедалі частіше розглядаються як важливий компонент сучасного уроку літератури, здатний розширити можливості традиційного аналізу біографічного матеріалу [33].

Загалом, як свідчать численні наукові дослідження, І. О. Коваль підкреслює, що інноваційне застосування цифрових платформ у літературній освіті відкриває нові горизонти не лише для сучасного подання матеріалу, але й для розвитку ключових навичок учнів — уміння співпрацювати, аналізувати, інтерпретувати інформацію та творчо її переосмислювати [23, с. 35]. Використання онлайн-ресурсів дозволяє переорієнтувати традиційне вивчення літератури з пасивного засвоєння на активну, інтерактивну та дослідницьку діяльність, де школяр стає повноцінним учасником навчального процесу. У таких умовах, як зауважує О. П. Коваленко, знайомство з біографією письменника перетворюється на динамічний досвід — від простого читання

фактів до усвідомленого аналізу, обговорення та творчої інтерпретації [24, с. 148].

Разом із цим інтеграція онлайн-інструментів у освітній процес висуває і певні методичні вимоги. Т. І. Марченко вважає, що перед учителем стоїть завдання ретельно обирати сервіс, враховуючи тему уроку, вікові особливості, рівень цифрової компетентності та технічні можливості класу [36, с. 38]. Цифровий інструмент не може бути самоціллю: він має відповідати чітко визначеній дидактичній меті. Завдяки онлайн-ресурсам школярі здобувають уміння узагальнювати факти, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями життя письменника та особливостями його творчості, порівнювати різні джерела інформації та створювати власні інформаційні продукти, які відображають їхнє розуміння матеріалу [24, с. 151].

Не менш важливим залишається й етичний аспект роботи з цифровими джерелами. Н. В. Семенова наголошує, що в умовах інформаційного перенасичення педагог має навчити учнів критично оцінювати знайдену в інтернеті інформацію, правильно працювати з джерелами, уникати плагіату та порушення авторських прав [57, с. 62]. У зв'язку з цим медіаграмотність стає необхідною складовою ключових компетентностей сучасного учня, адже саме вона забезпечує здатність орієнтуватися в інформаційному просторі та формувати власну обґрунтовану позицію під час опрацювання навчального матеріалу [28, с. 80].

Не можна оминути і психологічний чинник: як стверджує В. С. Заболотний, навчання в онлайн-середовищі відрізняється від традиційного тим, що вимагає від учня особливої концентрації, високого рівня внутрішньої самодисципліни та здатності самостійно планувати свій час і послідовність дій [16, с. 102]. Це особливо актуально для учнів середнього та старшого шкільного віку, оскільки не всі вони мають сформовані навички самоконтролю та організації власної діяльності. На думку Л. І. Зайцевої, організація роботи з використанням онлайн-сервісів потребує продуманого підходу, адже завдання повинні мати чітку структуру, логічний порядок переходу від одного інструмента до іншого,

а форми діяльності – бути різноманітними та інтерактивними [18, с. 23]. Такий підхід дозволяє учню не тільки опанувати навчальний матеріал, а й відчутти власну участь у процесі навчання, підтримувати мотивацію та інтерес [16, с. 108].

Методисти, серед яких особливо виділяють О. І. Пометун та Л. В. Пироженко, звертають увагу на надзвичайну важливість поєднання цифрових технологій із безпосереднім, живим та емоційним спілкуванням у класі. Дослідниці наголошують, що використання онлайн-інструментів не має замінювати традиційне педагогічне взаємодіювання, а радше виступає його доповненням, створюючи певний баланс між сучасними технологіями та живим контактом учителя і учнів [51, с. 74]. Такий підхід, як зазначають авторки, дозволяє зберегти людяність у навчальному процесі, водночас роблячи його більш динамічним, цікавим та адаптованим до сучасних умов освітнього середовища [51, с. 81].

Особливої актуальності застосування онлайн-сервісів набуває у контексті концепції Нової української школи. Як підкреслює О. І. Пометун, ця концепція ставить у центр навчального процесу учня, роблячи акцент на діяльнісному підході, інтегрованому навчанні та розвитку ключових компетентностей [52, с. 112]. Саме тому цифрові засоби перестають бути просто технологічною новинкою — вони перетворюються на потужний ресурс, який допомагає створювати освітній простір, де кожен учень може самостійно конструювати власну освітню траєкторію. Наприклад, вивчення біографії письменника з використанням онлайн-інструментів може набути форми справжнього інтелектуального квесту, дослідницького проєкту або творчої реконструкції подій життя митця. Дослідниці зазначають, що такий підхід робить урок не лише інформаційно насиченим, а й емоційно значущим, стимулює активність учнів та розвиває їх творче мислення, доповнюючи класичні методи навчання сучасними формами взаємодії [52, с. 118].

Разом із тим, виникає потреба у створенні продуманої та чітко структурованої методичної системи, яка регламентуватиме застосування

онлайн-сервісів під час вивчення життєпису письменників. А. О. Левченко зазначає, що така система повинна включати зрозумілі критерії добору цифрових інструментів, типологію вправ, продумані алгоритми інтеграції сервісів у структуру уроку, а також конкретні приклади завдань і моделі оцінювання результатів діяльності учнів [32, с. 56]. Лише за умови наявності цілісної методичної концепції цифровий інструмент перестає бути декоративним елементом і перетворюється на повноцінну складову сучасної освітньої технології, що сприяє реальному досягненню навчальних результатів.

Отже, методична проблема впровадження онлайн-сервісів у процес вивчення біографії письменника полягає не лише у зовнішньому, технічному аспекті, а насамперед у змістовному, дидактичному та педагогічному наповненні цифрової взаємодії. Т. І. Марченко підкреслює, що ефективність сучасного уроку визначається тим, наскільки гармонійно поєднані цифрові ресурси з живим спілкуванням учнів та їхньою змістовною діяльністю, адже саме так формується система ключових компетентностей [36, с. 41].

Йдеться не про використання технологій заради самої технології чи створення ілюзії модернізації освітнього простору. О. В. Литвин стверджує, що важливим є обґрунтоване, цілеспрямоване та педагогічно доцільне застосування цифрових засобів, яке відповідає конкретній навчальній меті та реальним потребам освітньої ситуації [34, с. 53].

Мова йде не про саму наявність технологічного ресурсу, його зовнішній вигляд, набір функцій чи привабливий інтерфейс, а передусім про те, наскільки зміст та спосіб використання цього ресурсу відповідають реальним навчальним потребам учнів початкової та середньої школи. Гнатюк Г. стверджував, важливо враховувати психолого-педагогічні особливості дітей, цілі конкретного уроку, вимоги предметної галузі, зокрема української літератури, а також загальну освітню парадигму, яка акцентує увагу на розвитку особистості, формуванні критичного мислення, активному засвоєнні знань і набутті ключових компетентностей [8, с. 77].

Ефективне використання онлайн-сервісів у процесі вивчення життєпису письменника можливе лише тоді, коли такі інструменти стають не просто засобом розваги або механічного повторення матеріалу. Вони мають бути інструментом активного пізнання: допомагати школярам осмислювати прочитане, творчо інтерпретувати інформацію, переживати емоційний досвід і відчувати власне занурення в літературний простір. Це передбачає, що кожне використання цифрового ресурсу має мати чітку педагогічну мету, сприяти глибшому сприйняттю матеріалу та розвитку мислення учнів, а не перетворюватися на беззмістовне копіювання популярних цифрових практик, які не мають методичного підґрунтя.

Клименко П. стверджує - інтеграція онлайн-ресурсів у сучасну літературну освіту не повинна відбуватися за принципом модного тренду чи сліпого наслідування технологічних новинок. Вона має базуватися на продуманому, науково обґрунтованому і методично адаптованому алгоритмі, який передбачає осмислену трансформацію традиційної моделі викладання. Така трансформація стосується не лише форми проведення уроку, а й суті педагогічної взаємодії: вона активізує продуктивне мислення школярів, заохочує їх до глибокого й осмисленого сприйняття біографічного матеріалу та сприяє формуванню особистісного ставлення до постаті письменника.

Застосування онлайн-інструментів у процесі вивчення життєпису письменника не повинно обмежуватися лише створенням ілюстрацій або розважальних матеріалів. Йдеться про створення такого навчального середовища, де цифрові ресурси стають не просто фоном для уроку, а реальною платформою для взаємодії учня з текстом, автором, історичними подіями та культурним контекстом. У такій організації навчання робота з біографічними матеріалами перестає бути просто формальною підготовкою до знайомства з творчістю письменника й набуває самостійного значення як виховно-пізнавальної практики. Учні не просто отримують факти з життя автора, а вчаться аналізувати його вчинки й творчість, співпереживати персонажам і автору, порівнювати події та ідеї, а також формувати критичне

мислення, що в подальшому допомагає їм глибше сприймати літературу загалом [16, с.106].

Задарожній В. вважає, що сьогодні онлайн-сервіси відіграють надзвичайно важливу роль у сучасному освітньому процесі, особливо під час вивчення української літератури. Їхнє застосування виходить далеко за межі простого демонстрування змісту підручника чи окремих текстів. Насправді, ці цифрові платформи відкривають перед учнями цілий спектр нових можливостей для дослідження, творчого осмислення та глибшої інтерпретації літературного матеріалу. Вони допомагають підходити до тексту не як до пасивного об'єкта, який потрібно лише прочитати й запам'ятати, а як до джерела, що можна активно аналізувати, обговорювати, порівнювати та перетворювати на власний творчий продукт [17, с. 71].

Сучасні онлайн-інструменти створюють сприятливі умови для колективної роботи, підтримують взаємодію між учнями, а також стимулюють їхню зацікавленість і особистісне включення у освітній процес. Завдяки інтерактивним елементам, мультимедійним можливостям та свободі обирати власний спосіб пізнання, кожен учень отримує шанс знайти те, що найбільше його захоплює. Наприклад, хтось може переглядати відео та слухати аудіозаписи, інший — створювати власні презентації або анімації, а третій — порівнювати різні трактування тексту.

Водночас такі сервіси не лише полегшують доступ до інформації, а й допомагають розвивати критичне мислення. Учні вчаться аналізувати отримані дані, виділяти головне, робити власні висновки та формувати власну точку зору. Л. Зайцева стверджувала, що онлайн-ресурси стають потужним інструментом не просто для навчання, а для формування особистості, здатної мислити самостійно, творити та активно взаємодіяти з навколишнім світом літератури [18, с. 23].

Особливо важливим цей аспект стає у процесі вивчення життєпису письменника, адже саме на цьому етапі використання онлайн-ресурсів може відігравати роль потужного мотивуючого чинника. Вони дозволяють

зацікавити учнів, допомагають їм глибше зануритися у контекст певної епохи, відчутти атмосферу часу та краще зрозуміти внутрішній світ митця. За допомогою цифрових технологій навіть найсухіші біографічні факти набувають нового, більш живого звучання, перетворюючись на історію, яка ніби розгортається перед очима школярів.

Іваненко О. вважає використання таких інструментів, як гейміфікація, тематичні симуляції, віртуальні мандрівки, створення цифрових біографічних мап чи інтерактивних хронологій, дає змогу не просто запам'ятати факти, а й розвинути у дітей аналітичне мислення, здатність бачити причинно-наслідкові зв'язки між подіями життя письменника і його творчістю. Такий підхід стимулює критичне осмислення матеріалу та сприяє формуванню більш глибокого розуміння його творчості і життєвих обставин[20, с. 48].

Отже, активне й продумане використання цифрових ресурсів може перетворити уроки літератури на живий, насичений емоціями процес пізнання, у якому учень перестає бути пасивним споживачем інформації й стає активним творцем знань.

Педагогічний потенціал сучасних онлайн-сервісів полягає не стільки у їхніх технічних особливостях, яскравій графіці чи зручності інтерфейсу, скільки у можливості, яку вони відкривають для змістовної та активної взаємодії учня з навчальним матеріалом. Заболотний В. вважає, що цифрові інструменти не обмежуються лише спрощенням подачі інформації або тим, щоб зробити її візуально приємною та привабливою. Насправді їх головна цінність полягає в тому, щоб стимулювати інтерес дитини, пробуджувати допитливість, розвивати критичне мислення і давати можливість осмислювати матеріал не як сухі факти, а як щось особисто значуще для кожного учня [16, с.103].

Тільки коли використання онлайн-ресурсів ретельно продумане, обґрунтоване педагогічно та інтегроване у освітній процес відповідно до його цілей і завдань, вони здатні змінити спосіб сприйняття учнями інформації. У випадку вивчення життєпису письменника такі інструменти не лише полегшують запам'ятовування фактів, а й створюють умови для глибшого

розуміння постаті митця, його творчості та значення його роботи в історико-культурному контексті.

Такий підхід сприяє не просто засвоєнню знань, а й емоційному включенню школярів у освітній процес. Учні отримують можливість не лише дізнаватися факти, а й відчувати атмосферу часу, в якому жив і творив письменник, усвідомлювати взаємозв'язки між історичними подіями та літературними творами. Як результат, урок української літератури перетворюється на подію, яка стимулює особистісне зростання, розвиток рефлексії, формування критичного мислення та духовний розвиток кожного учня, який активно залучається до процесу пізнання і знаходить у ньому щось своє, значуще і надихаюче [16, с. 107].

РОЗДІЛ II. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЖИТТЄПISУ ПИСЬМЕННИКА НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

2.1. Хід експериментально-дослідної роботи

Організація експериментально-дослідної роботи здійснювалася з урахуванням завдань та методологічних принципів, детально окреслених у першому розділі даного дослідження. Усі етапи експерименту планувалися таким чином, щоб максимально відповідати визначеним цілям, а також забезпечувати надійність і достовірність отриманих результатів. Важливо відзначити, що проведення педагогічного експерименту відбувалося на базі школи I-III ступенів № 217 Дарницького району м. Києва, що дозволило використати наявні освітні ресурси та організаційні умови закладу для оптимальної реалізації дослідницької програми.

До участі в експерименті було залучено учнів восьмих класів, загальна чисельність яких склала 46 осіб. Вибір саме восьмикласників для проведення дослідження був не випадковим і мав під собою чітке науково-педагогічне обґрунтування. З одного боку, він ґрунтувався на чинній навчальній програмі з української літератури, яка у восьмому класі передбачає детальне вивчення життєписів таких видатних постатей національної літератури, як Іван Франко, Леся Українка, а також інших класиків, чия біографія має тісний зв'язок із тематичними й ідейними засадами їхніх творів. Це, своєю чергою, робить саме цей віковий етап оптимальним для поєднання вивчення художнього тексту та аналізу біографічних даних митців.

Окрім програмної доцільності, що передбачає вивчення ключових постатей української літератури саме на цьому етапі навчання, вибір учасників експерименту був логічно обґрунтований також віковими психологічними особливостями підлітків. Учні середнього шкільного віку, тобто діти 12–14 років, уже мають достатньо сформовані когнітивні здібності, які дозволяють їм не лише сприймати й запам'ятовувати фактологічний матеріал, а й активно працювати з ним на рівні узагальнення, порівняння та аналізу. С. І. Мартинюк

зазначає, що саме у цьому віці школярі здатні встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, співвідносити окремі події, аналізувати внутрішні мотиви поведінки особистості, що є надзвичайно важливим під час вивчення життєвого шляху письменника [38, с. 45].

Такі вікові можливості дають учням змогу ефективно виконувати завдання дослідницького характеру, формувати власні судження та робити висновки на основі системного аналізу отриманої інформації. Це не лише забезпечує глибше засвоєння матеріалу, але й сприяє розвитку критичного мислення, уміння аргументувати власну позицію та розуміти багат шаровість культурних і літературних явищ.

У цьому віці спостерігається активне формування логіко-понятійного мислення, яке поступово відкриває дітям можливість не лише сприймати інформацію на рівні конкретних образів, а й переходити до осмислення більш узагальнених і абстрактних категорій. Паралельно починає розвиватися елементарна рефлексія: школярі дедалі частіше замислюються над власними вчинками, переживаннями, мотивами та наслідками своїх дій. Т. М. Коломієць підкреслює, що саме в цей період у дітей формується природний інтерес до моральних дилем, питань вибору й відповідальності, а також з'являється потреба у внутрішньому самоаналізі, що є надзвичайно важливим для роботи з будь-якими біографічними матеріалами [27, с. 30].

Завдяки таким віковим особливостям учні сприймають життєпис письменника вже не як сухий перелік дат, а як динамічний шлях особистісного становлення — зі складнощами, суперечностями, внутрішніми боротьбами та перемогами. Це дозволяє їм глибше відчувати логіку життєвого шляху митця, емоційно долучитися до його досвіду та побачити, як життєві випробування формували світогляд і творчість автора.

Особливо результативними в цьому віці є методи, що передбачають активну міжособистісну взаємодію. Колективні обговорення, дискусії та спільний аналіз дають можливість кожному учневі відчувати себе справжнім учасником процесу пізнання, поділитися власними думками, поставити запитання і разом

із однокласниками шукати відповіді. Саме тому сучасні цифрові інструменти, такі як онлайн-сервіси та інтерактивні платформи, що забезпечують візуалізацію матеріалу, моделювання подій, персоналізацію завдань та співпрацю, демонструють високий потенціал у роботі з біографічним матеріалом саме з учнями цього віку. Вони не лише полегшують сприйняття інформації, а й роблять освітній процес більш цікавим, динамічним та мотивуючим для дітей.

Отже, обране середовище та методи проведення експерименту були ретельно обґрунтовані. Вони враховували не тільки логіку навчального курсу та послідовність освітніх завдань, а й психологічні особливості учнів, що забезпечило високу адекватність та релевантність методичного підходу у досягненні поставлених цілей. Такий підхід дозволяє максимально ефективно використовувати потенціал дітей і створює сприятливі умови для глибокого і свідомого засвоєння матеріалу.

Метою дослідницького етапу стало визначення рівня ефективності застосування онлайн-сервісів у процесі вивчення життєпису письменника під час уроків української літератури. В умовах сучасної освіти, коли цифрові технології дедалі активніше входять у шкільну практику, особливо важливо з'ясувати, наскільки використання таких ресурсів дійсно покращує засвоєння навчального матеріалу та впливає на інтерес учнів до предмета. Необхідність у проведенні цілеспрямованого педагогічного експерименту була зумовлена потребою отримати об'єктивні результати, які б підтвердили або спростували ефективність інноваційного підходу в порівнянні з традиційними методами подання біографічного матеріалу. Л. І. Зайцева підкреслює, що сучасні форми організації навчання мають спиратися на науково обґрунтовані дані та реальні результати педагогічної практики, адже лише тоді можна забезпечити якісний розвиток учнів та підвищення їхньої навчальної мотивації [18, с. 23].

Для досягнення поставленої мети була розроблена комплексна програма педагогічного експерименту, що передбачала створення двох навчальних груп, співставних за кількісними та якісними характеристиками. Участь у

дослідженні взяли два класи — 8-А та 8-Б, які навчаються у школі I-III ступенів № 217 Дарницького району м. Києва. Кожна з груп налічувала по 23 учні, що забезпечило достатню чисельність для статистично значущого аналізу та сприяло дотриманню принципу вибіркової однорідності. Такий підхід дозволяв максимально мінімізувати вплив випадкових чинників та забезпечити порівнянність результатів.

Зокрема, 8-А клас було визначено як контрольну групу. Тут вивчення біографій письменників здійснювалося традиційними способами, характерними для класичної школи: учні працювали з підручниками, виконували письмові завдання, брали участь у фронтальному опитуванні та сприймали пояснення вчителя під час уроку. Такий підхід дав змогу оцінити ефективність класичних методів навчання та виступав своєю «точкою відліку» для порівняння.

Натомість 8-Б клас виконував роль експериментальної групи. Для учнів цієї групи була реалізована авторська методика, що передбачала використання сучасних цифрових освітніх ресурсів і онлайн-сервісів. Використання інтерактивних платформ, мультимедійних презентацій, електронних довідників та інших інноваційних інструментів створювало новий формат навчання, у якому учні могли активніше залучатися до процесу, самостійно досліджувати матеріал та ефективніше засвоювати знання.

Отже, педагогічний експеримент дозволяв комплексно оцінити вплив інтерактивних технологій на навчання, порівнюючи традиційний і цифровий підходи до подачі біографічного матеріалу, а також визначити практичну доцільність їх використання в умовах сучасного шкільного уроку української літератури.

Варто підкреслити, що обраний розподіл груп мав на меті не лише оцінити ефективність застосування інноваційних технологій у навчальному процесі, а й простежити динаміку змін у пізнавальній активності учнів, рівні їхньої мотивації та глибині засвоєння біографічного матеріалу. С. О. Жила зазначає, що саме ретельний добір учасників за кількістю, віковими характеристиками

й особливостями освітнього середовища створює надійну методичну основу для проведення повноцінного педагогічного експерименту, що гарантує об'єктивність та репрезентативність отриманих результатів [14, с. 112]. Завдяки цьому було забезпечено високу достовірність даних, отриманих у ході дослідження.

Розподіл груп здійснювався з дотриманням принципу рівнозначності, який дозволив зберегти валідність експериментальних результатів. Такий підхід дав змогу мінімізувати вплив зовнішніх чинників — різниці в навчальних досягненнях, рівні інтелектуального розвитку чи мотивації здобувачів освіти. Це особливо важливо, адже будь-які суттєві відмінності між групами могли б спотворити підсумки дослідження та знизити наукову якість висновків.

У контрольній групі вивчення матеріалу здійснювалося винятково на основі традиційних методів навчання. М. О. Ніколенко вважає, що класичні способи подачі інформації — підручники, хрестоматії, друковані матеріали — забезпечують стабільність навчального процесу та дозволяють відстежити ефективність звичних педагогічних підходів у зіставленні з інноваційними технологіями [44, с. 47].

Саме тому контрольна група була важливою складовою експерименту, адже дозволяла оцінити реальний вплив застосованих цифрових інструментів.

У межах традиційної моделі викладання педагоги використовували здебільшого пояснювальне мовлення. О. В. Литвин підкреслює, що в таких підходах домінує передача готової інформації, яку учні повинні уважно сприйняти та відтворити, що формує переважно репродуктивний тип навчальної діяльності [35, с. 52].

Найчастіше застосовувалася фронтальна форма перевірки знань: учитель ставив запитання всьому класу, а окремі учні відповідали, демонструючи рівень опанування матеріалу. Основні факти, дати, хронологічні події школярі занотували в зошитах, що забезпечувало структурованість, але обмежувало розвиток критичного мислення та аналітичних умінь.

У результаті традиційна модель сприяла переважно механічному запам'ятовуванню інформації, тоді як можливості для самостійного аналізу, творчої інтерпретації матеріалу та застосування знань на практиці залишалися обмеженими.

Натомість у експериментальній групі було впроваджено інтерактивну модель навчання, яка ґрунтувалася на активному використанні сучасних цифрових технологій та онлайн-інструментів. Для цього було ретельно відібрано шість різних платформ, кожна з яких виконувала конкретну функціональну роль у процесі забезпечення ефективного навчання та підвищення мотивації учнів.

Зокрема, платформа Genially використовувалася для створення яскравих, динамічних та інтерактивних матеріалів. Такі мультимедійні засоби, як підкреслює В. В. Назаренко, сприяють кращому розумінню інформації та підвищують інтерес учнів до навчального процесу [42, с. 17].

Платформа Padlet забезпечувала зручний простір для віртуальної взаємодії учнів: обміну думками, коментування, колективного наповнення інформаційних стін. Н. В. Семенова вважає, що такі сервіси формують навички комунікації та сприяють розвитку культури навчального діалогу [57, с. 63].

Інструмент Google Maps застосовувався для створення цифрових карт життєвого маршруту письменника. П. М. Клименко зазначає, що використання сервісів Google у навчальному процесі формує просторове мислення та допомагає учням аналізувати матеріал у географічному контексті [22, с. 64].

Платформи Wordwall та LearningApps забезпечували можливість створювати тренувальні й аналітичні інтерактивні вправи. Л. М. Кравченко підкреслює, що такі ресурси ефективні для узагальнення й систематизації знань, а також підтримують стійку навчальну мотивацію школярів [30, с. 42].

Особливо значущим став інструмент Timeline JS, який давав змогу створювати цифрові хронологічні лінії. Т. І. Марченко наголошує, що

використання часоліній сприяє глибшому розумінню послідовності та причинно-наслідкових зв'язків у житті й творчості письменників [37, с. 39].

Вибір кожного сервісу був не випадковим, а методично обґрунтованим. Це дозволило поєднати інтерактивність, візуалізацію, аналітику та співпрацю, створивши сучасне ефективне освітнє середовище.

Констатувальний етап експерименту був спрямований на визначення початкового рівня знань учнів. Він включав анкетування та діагностику, що дозволили з'ясувати ступінь мотивації та інтересу до вивчення біографії письменника. Г. І. Нестеренко зазначає, що такі процедури дають змогу виявити реальні пізнавальні потреби учнів та визначити оптимальну методику роботи [43, с. 115].

Формувальний етап, який тривав вісім тижнів, передбачав систематичне впровадження авторської методики з використанням онлайн-сервісів. Як підкреслює М. О. Ніколенко, цифрові інструменти розширюють можливості індивідуалізації освітньої траєкторії та забезпечують ефективну взаємодію в різних форматах [44, с. 48].

Контрольно-результативний етап дав змогу оцінити зміни у рівні навчальних досягнень, мотивації та емоційного залучення учнів. Повторне тестування та анкетування показали значне підвищення якості знань. В. С. Заболотний стверджує, що комплексна діагностика дозволяє отримати об'єктивну картину результативності застосованих методик [16, с. 106].

Аналіз сучасної практики викладання української літератури свідчить, що традиційний підхід до вивчення біографії письменника досі залишається поширеним. Проте Є. А. Пасічник наголошує, що надмірно фактографічна подача істотно обмежує розвиток читацької, емоційної та ціннісної компетентностей учнів [47, с. 56].

У більшості випадків біографічні відомості подаються учням у вигляді стислої, стандартизованого переказу з підручника або у формі фронтальної усної розповіді вчителя. Такий спосіб роботи, як зазначає Г. Л. Токмань, часто зводиться до суто репродуктивного рівня, коли головним завданням стає

механічне відтворення матеріалу, а не його осмислення чи переосмислення у власному досвіді учня [65, с. 24]. Через це школярі сприймають біографію письменника як другорядний та малозмістовний компонент уроку, що не викликає емоційної реакції та не спонукає до співпереживання або внутрішнього занурення в постать митця. Натомість унікальний життєвий шлях автора, його духовні пошуки чи творчі випробування нерідко зводяться лише до короткого набору фактів — дати народження, ключові події, перелік творів. У результаті зменшується глибинна роль біографічного матеріалу й посилюється формалізація навчального процесу.

Утім, як підкреслює М. М. Іваненко, саме біографічний компонент має значний дидактичний потенціал, адже здатен формувати світогляд учнів, їхні моральні орієнтири, емоційно-ціннісні судження та глибше розуміння художнього тексту через життєвий досвід письменника [19, с. 57]. Саме тому виникає потреба у застосуванні нових методично виважених підходів, які поєднують традиційний зміст із сучасними цифровими інструментами, розкриваючи особистісний вимір літературної освіти. Інтерактивні технології не лише активізують пізнавальну діяльність школярів, а й стимулюють розвиток критичного мислення, творчих здібностей і здатності до рефлексії — тих умінь, які мають ключове значення для сучасного учня.

Підготовка до проведення дослідно-експериментальної роботи, спрямованої на визначення ефективності інтеграції онлайн-сервісів у процес вивчення життєпису письменника, передбачала проведення спеціальних діагностичних процедур. Метою цих заходів було сформувати повне уявлення про вихідний рівень знань школярів, їхній інтерес до біографічного матеріалу, а також рівень готовності працювати з цифровими інструментами на уроках літератури.

Зокрема, для виявлення ставлення учнів до біографії письменника та з'ясування їхнього реального зацікавлення цим компонентом навчання було організовано попереднє анкетування серед здобувачів освіти восьмих класів. Участь у ньому взяли 46 школярів, що забезпечило репрезентативність

результатів на рівні локального педагогічного дослідження. Як зазначає Н. І. Тимошенко, такі діагностичні методи дозволяють не лише виміряти рівень підготовки, а й визначити особливості мотиваційної сфери, що є необхідною умовою для подальшого планування формувального етапу експерименту [62, с. 19].

Анкетування мало комбіновану структуру: воно включало запитання закритого типу з варіантами відповідей, які дозволяли здійснити кількісний аналіз, а також відкриті питання, що давали можливість учням висловлювати власні думки, оцінки, емоційне ставлення до процесу вивчення біографії письменника. Такий підхід дозволив не лише зібрати статистично обґрунтовані дані, а й глибше зрозуміти внутрішню мотивацію школярів, їх індивідуальні уявлення про письменника та рівень особистісного залучення до навчального процесу. Особлива увага приділялася вивченню таких аспектів, як мотивація до навчання, готовність до самостійного пошуку інформації, інтерес до особистості автора як культурного феномена та носія унікального життєвого досвіду (Додаток А).

Окрім анкетування учнів, для отримання повнішої та комплексної картини стану методичної практики було проведено інтерв'ювання трьох учителів української літератури, педагогічний стаж яких становив щонайменше п'ять років. Спілкування відбувалося у форматі напівструктурованого інтерв'ю, що дозволяло адаптувати запитання залежно від відповідей співрозмовників та поглиблювати дискусію у важливих аспектах. Особливу увагу приділено не лише загальним підходам педагогів до вивчення біографії письменника, а й їхньому ставленню до використання інноваційних технологій, рівню методичної підготовленості, а також труднощам, з якими вони стикаються під час упровадження сучасних цифрових інструментів у освітній процес. Як зазначає Н. В. Іщенко, ефективність роботи з мультимедійними та онлайн-ресурсами значною мірою залежить від методичної готовності вчителя та його вміння інтегрувати цифровий контент у структуру уроку [21, с. 90].

Поєднання результатів опитування учнів та інтерв'ювання педагогів дозволило сформуванню багатовимірних уявлень про сучасний стан готовності учасників освітнього процесу до використання цифрових сервісів у вивченні літератури. Такий підхід дав можливість проаналізувати ситуацію не однобічно, а з урахуванням двох ключових позицій — учнівської та вчительської.

Важливим доповненням до емпіричних методів збору інформації стало вивчення реальних навчально-методичних матеріалів, а саме планів-конспектів уроків, присвячених вивченню біографії письменників. Для аналізу було відібрано шість конспектів, що охоплювали різні тематичні напрямки: від детального опрацювання життєвого шляху Лесі Українки до аналізу етапів формування світогляду Тараса Шевченка. Такий аналіз дав змогу з'ясувати, які форми, методи та види діяльності домінують під час вивчення життєпису автора, а також визначити, наскільки широко педагоги використовують інтерактивні та аналітичні прийоми.

Сукупний аналіз отриманих емпіричних даних дозволяє виокремити низку важливих тенденцій у сучасній шкільній практиці викладання біографії письменника. Насамперед, результати свідчать, що у багатьох випадках традиційна система подачі матеріалу продовжує спиратися на репродуктивні методи навчання. Це означає, що учень найчастіше отримує готові відомості у вербальній або текстовій формі, не маючи можливості активно долучатися до дослідницької чи творчої роботи. Такий формат роботи, як підкреслює С. П. Довженко, знижує рівень емоційної залученості учнів і нерідко призводить до сприйняття біографії як сукупності сухих фактів, відірваних від художнього світу творів письменника [11, с. 19].

У цілому зібрані результати підтверджують недостатню ефективність поширених методик вивчення біографічного матеріалу. Така ситуація має негативні наслідки: зменшується рівень читацького інтересу, слабшає емоційне сприйняття постаті митця, знижується здатність учнів співвідносити життєві події письменника з ідейною та художньою природою його творів.

Наявні підходи не забезпечують належного розвитку гуманітарної рефлексії, не сприяють формуванню образного та критичного мислення і не реалізують виховного потенціалу біографії у повному обсязі.

Ураховуючи це, постає нагальна потреба вдосконалювати підходи до навчання, активно впроваджуючи сучасні педагогічні технології. Зокрема, використання цифрових інструментів, інтерактивних платформ та онлайн-сервісів може суттєво змінити традиційну модель уроку, зробивши її більш динамічною, емоційно забарвленою та змістовно насиченою, а також сприяти формуванню глибокого зв'язку учнів із літературною спадщиною та особистістю письменника.

Таблиця 1.

Результати анкетування учнів 8-х класів щодо особливостей вивчення біографії письменника (на констатувальному етапі дослідження)

Критерії оцінювання	% учнів, що дали відповідь «так»	Коментар до результату
Біографія письменника здається цікавою й емоційно насиченою	26%	Менше третини учнів відчують емоційне залучення під час вивчення життєпису
Знаю, як біографія автора пов'язана з його творами	18%	Більшість учнів не встановлюють причинно-наслідкових зв'язків між життям і творчістю
Завдання на уроці щодо біографії є нестандартними, творчими	22%	Типові методи залишаються домінуючими, відсутня варіативність та елементи новизни

Хоч раз створювали біографію письменника за допомогою онлайн-сервісів	9%	Практика використання цифрових ресурсів для вивчення життєпису є майже відсутньою
Вважаю, що біографія письменника допомагає краще зрозуміти літературний твір	31%	У третини учнів простежується розуміння зв'язку життєвого і художнього контексту

Отримані в результаті анкетування та систематичних спостережень емпіричні дані дозволяють зробити низку важливих висновків, що стосуються сучасного стану вивчення біографії письменника у шкільному курсі української літератури. Перш за все, слід підкреслити, що значна частина учнів сприймає життєвий шлях митця не як органічну складову навчального процесу, яка могла б викликати емоційний відгук або стимулювати глибоке осмислення художнього твору, а радше як формальну, часто відокремлену частину уроку. У такому випадку біографія автора подається окремо від текстуального аналізу, часто сприймається як додатковий, інколи навіть обтяжливий інформаційний блок, який треба просто запам'ятати або записати.

Такий підхід не сприяє розвитку внутрішнього, особистісного зв'язку учня з постаттю письменника. Він не стимулює емоційного залучення та, головне, не створює умов для того, щоб школяр зміг ідентифікуватися з моральними, духовними цінностями автора, його світоглядом та життєвими виборами. Через це відбувається певне “відчуження” учня від постаті митця: історичний контекст, людські риси, внутрішні переживання автора сприймаються як щось абстрактне, віддалене, а його життєвий драматизм залишається поза увагою.

Низький рівень мотивації та обмежене креативне залучення школярів у роботу з біографічним матеріалом свідчать про те, що сучасні педагогічні стратегії, що домінують у школах, ще не достатньо адаптовані до реальних потреб сучасного учня. На практиці це означає, що переважають

репродуктивні методи навчання, які передбачають здебільшого пасивне засвоєння готової інформації через слухання, читання та конспектування. При цьому відсутні глибокий аналіз, емоційне осмислення і творчий підхід до опрацювання знань. Як наслідок, постать письменника для учнів часто залишається умовною, відстороненою, що унеможлиблює формування емпатії, рефлексії та естетичного співпереживання.

Особливо тривожним є показник використання цифрових ресурсів: лише 9% опитаних школярів зазначили, що коли-небудь працювали з біографією письменника із застосуванням онлайн-сервісів. Цей факт яскраво свідчить про катастрофічно низький рівень інтеграції цифрових інструментів у процес вивчення біографічного матеріалу на уроках літератури, попри те, що сучасні діти активно користуються цифровими платформами, додатками, інтерактивними ресурсами, мультимедійним контентом та соціальними мережами у повсякденному житті.

Така ситуація чітко показує наявний розрив між освітнім простором школи та культурною реальністю учня. Ігнорування цифрових можливостей, що природно присутні в житті дитини, призводить до втрати школою своєї актуальності як інтелектуального та культурного центру розвитку особистості.

Водночас дослідження виявило ще одну суттєву тенденцію — специфічне ставлення самих учителів до застосування онлайн-інструментів у навчальному процесі. Як свідчать спостереження, значна частина педагогів поінформована про можливості сучасних цифрових сервісів і навіть щиро зацікавлена їхнім потенціалом, однак реальне використання технологій під час уроків залишається на мінімальному рівні. На думку Л. М. Бондаренко, яка досліджує психолого-педагогічні чинники застосування онлайн-сервісів, причиною цього часто є недостатній рівень методичної готовності вчителя та певна невпевненість щодо того, як правильно інтегрувати цифровий контент у структуру заняття [3, с. 114].

Педагоги також називали інші перешкоди, серед яких: відсутність якісно розроблених і апробованих методичних матеріалів, обмеженість часу на

створення або адаптацію цифрового контенту, а також побоювання втрати контролю над навчальною діяльністю учнів у середовищі, де важко передбачити всі поведінкові реакції. Як зазначає І. О. Коваль, упровадження інтерактивних інструментів дійсно потребує від учителя додаткових організаційних зусиль і продуманого добору форм роботи [23, с. 36].

Отже, сучасна шкільна практика демонструє доволі суперечливу ситуацію: з одного боку, серед педагогів формується чіткий запит на оновлення методів і форм вивчення біографії письменника, адже вони бачать потребу у підвищенні мотивації та активності учнів; з іншого боку, цей запит залишається реалізованим лише частково або зовсім не втілюється на практиці. На думку О. П. Коваленка, у таких випадках надзвичайно важливим стає створення доступних, структурованих та педагогічно обґрунтованих матеріалів, які допоможуть учителеві без зайвих труднощів інтегрувати цифрові засоби в урок [24, с. 142].

Така суперечність між декларованим прагненням до інновацій та реальним станом справ указує на потребу розроблення науково обґрунтованої, методично адаптованої та практично реалізованої моделі інтеграції цифрових сервісів у процес вивчення біографічного матеріалу. Ця модель має не лише забезпечувати ефективну передачу інформації, а й сприяти формуванню виховних, естетичних, аналітичних та критично-мисленневих компетентностей учнів, а також допомагати школярам вибудувати усвідомлений та емоційно значущий зв'язок із постаттю митця. Як підкреслює Л. І. Савченко, новітні освітні технології повинні працювати не лише на інформативність, а й на розвиток особистісного потенціалу учнів [56, с. 203].

Рис. 1 Результати анкетування учнів 8-х класів щодо особливостей вивчення біографії письменника (на констатувальному етапі дослідження)

Отже, отримані під час констатувального етапу дослідження емпіричні дані стали підґрунтям для подальшої розробки експериментальної методики використання онлайн-сервісів у процесі вивчення біографії письменника. Ця методика буде представлена й проаналізована у наступному підрозділі дослідження, де окреслюються її структурні елементи, цілі, змістові блоки, інтерактивні інструменти та очікувані результати її впровадження у освітній процес.

2.3. Експериментальна методика використання онлайн-інструментів у процесі вивчення біографії письменника на уроках УЛ

У рамках експериментального дослідження, що проводилося серед учнів 8 класу, була розроблена та впроваджена інноваційна методика навчання, побудована на активному використанні сучасних онлайн-інструментів для вивчення біографії письменника. Така методика ґрунтується на поєднанні цифрових сервісів різного типу, спеціально відібраних з урахуванням програми з української літератури та конкретних освітніх цілей кожного уроку. Як зазначає А. О. Левченко, ефективність цифрових технологій проявляється

тоді, коли вони впроваджуються не фрагментарно, а системно, відповідно до логіки навчального процесу [32, с. 56]. Саме такий підхід дозволяє не лише підвищити інтерес учнів, а й забезпечити глибше сприйняття біографічного матеріалу через інтерактивні, візуальні та колаборативні форми роботи, які суттєво відрізняються від традиційної подачі інформації.

Запропонована методика об'єднує перевірені класичні педагогічні підходи з новітніми цифровими технологіями, створюючи багатогранний та системний механізм опрацювання навчального матеріалу. Впровадження різноманітних онлайн-інструментів сприяє активній участі школярів у навчальному процесі, стимулює розвиток пізнавальної діяльності та формує ключові компетентності, необхідні для сучасного освітнього середовища. На думку В. С. Заболотного, саме комплексне використання цифрових ресурсів допомагає учням розвивати критичне мислення, аналізувати інформацію з різних джерел та вибудовувати власні навчальні стратегії [16, с. 105].

Серед компетентностей, що формуються в результаті застосування цієї методики, особливе місце займають уміння працювати з інформацією, комунікативні навички, здатність до командної роботи та самостійного прийняття рішень. Крім того, учні навчаються ефективно використовувати цифрові інструменти для пошуку, інтерпретації та узагальнення даних. Про важливість такого підходу наголошує В. П. Олійник, який підкреслює, що в умовах сучасної цифрової епохи школа має створювати умови для формування в учнів цілісного, усвідомленого й відповідального ставлення до навчання [45, с. 89].

Отже, застосування інноваційної методики не лише підвищує ефективність засвоєння навчального матеріалу, а й сприяє розвитку гармонійного, усвідомленого та зацікавленого ставлення школярів до української літератури та культурної спадщини рідного краю.

Розроблена методика передбачала послідовне, цілеспрямоване та диференційоване використання сучасних цифрових ресурсів, які значно

збагачували освітній процес і робили його більш інтерактивним та ефективним.

- Genially — це потужна платформа, що дозволяє створювати яскраві, динамічні та інтерактивні презентації. Використовуючи поєднання тексту, ілюстрацій, відео та аудіо, учитель мав змогу втілювати власні креативні ідеї, роблячи уроки більш захопливими та привабливими для дітей. Такий підхід не лише підвищував рівень засвоєння навчального матеріалу, а й формував у школярів стійку зацікавленість до предмета, стимулював активну участь у процесі навчання та розвивав їхню увагу та уяву.

- Padlet — інструмент, який організовує віртуальне спілкування та колективну роботу. Завдяки йому учні мали змогу ділитися власними ідеями, брати участь у спільних обговореннях та долучатися до колективного аналізу теми. Такий спосіб роботи сприяв розвитку комунікативних навичок, вмінню співпрацювати в команді та підтримував активний, конструктивний діалог у комфортному цифровому середовищі, де кожен міг висловити свою думку і почути однокласників.

- Google Maps використовувався для створення цифрових карт життєвих маршрутів письменника. Це давало можливість наочно відтворити географічний контекст біографічних подій і робило навчальний матеріал більш наочним та зрозумілим. Використання карт дозволяло учням глибше розуміти історичні, культурні та соціальні аспекти життя автора, формуючи цілісне уявлення про його творчість і життя, а також розширюючи загальний освітній досвід дітей.

- Wordwall і LearningApps — платформи, що дають змогу створювати різноманітні тренувальні та аналітичні вправи. Вони допомагають систематизувати знання, розвивати логічне мислення, уважність, аналітичні здібності та навички критичного осмислення матеріалу. Ці інструменти дозволяли адаптувати завдання під індивідуальні потреби учнів, підвищували їхню мотивацію та залученість до навчання, роблячи процес пізнавально захопливим та цікавим.

- Timeline JS — інструмент для створення цифрових часових ліній, який дає змогу візуально відображати послідовність історичних подій та фактів, пов'язаних із життям і творчістю письменника. Така візуалізація допомагає учням орієнтуватися у часових межах теми, розвиває навички хронологічного мислення та сприяє формуванню цілісного бачення історико-культурного контексту, що значно поглиблює розуміння матеріалу.

Завдяки комплексному використанню зазначених цифрових ресурсів освітній процес набував більшої динамічності, різноманітності та гнучкості, а учні отримували можливість активно досліджувати матеріал, взаємодіяти між собою та розвивати власні знання у сучасному інтерактивному середовищі. Як підкреслює Н. М. Дзюбенко, саме багатофункціональність онлайн-платформ створює умови для підвищення навчальної мотивації та формування пізнавальної активності школярів [13, с. 62].

Кожен із використаних онлайн-сервісів був включений у методику не випадково, а на основі ретельно обґрунтованих педагогічних критеріїв, що враховували зміст уроку, вікові особливості учнів та ключові цілі навчання. Такий системний підхід дозволив забезпечити не лише методичну доцільність роботи з цифровими інструментами, а й їхню максимальну ефективність у контексті освітнього процесу, адже кожен сервіс відкривав можливості для активної взаємодії, колективного обговорення та розвитку індивідуальної пізнавальної діяльності. Про необхідність такого виваженого відбору цифрових інструментів переконливо пише І. М. Кушнір, наголошуючи, що успішне використання електронних ресурсів можливе лише за умови методичної відповідності їх педагогічним завданням [30, с. 118].

Впровадження цих методик суттєво урізноманітнило форми роботи на уроках, зробило освітній процес більш інтерактивним, гнучким і наближеним до потреб сучасних учнів, а також стимулювало активність та ініціативність школярів. Учні охочіше брали участь у різних видах діяльності, проявляли творчість, самостійність та готовність до пошуку власних рішень. Під час експерименту було зафіксовано помітне підвищення рівня засвоєння

біографічного матеріалу, а самі діти стали активнішими учасниками навчального процесу, демонструючи не лише знання, а й уміння застосовувати їх у практичних завданнях. Цю тенденцію підтверджують дослідження Н. М. Дзюбенко, яка вказує на пряму залежність між використанням онлайн-платформ та зростанням результативності навчання [13, с. 64].

Отже, впровадження інноваційних технологій у поєднанні з традиційними методами навчання сприяло не лише формуванню предметних знань з української літератури, а й розвитку широкого спектру життєво важливих компетентностей. Це включає критичне мислення, самостійність, відповідальність, вміння співпрацювати з іншими та застосовувати отримані знання у різних життєвих ситуаціях, що, у свою чергу, створює надійну основу для подальшого навчання та особистісного розвитку кожного учня.

2.3.1. Система методів і прийомів вивчення біографії письменника

У рамках експериментальної методики була створена та впроваджена комплексна комбінована система методів і прийомів, яка мала на меті забезпечити всебічне і глибоке вивчення біографії письменника з активним використанням сучасних технологічних засобів. Ця система передбачала поєднання різних підходів і методик, кожен з яких відігравав власну, не менш важливу роль у процесі навчання. Завдяки такому поєднанню учні отримували змогу сприймати матеріал із різних ракурсів, аналізувати його та осмислювати глибше, ніж при використанні одного лише традиційного підходу

Зокрема, у розробленій системі передбачалося застосування як класичних, добре відомих педагогічних прийомів, так і інноваційних технологій, які робили процес навчання більш динамічним і цікавим. У результаті такого поєднання значно активізувалася пізнавальна діяльність учнів, стимулювався розвиток їхнього аналітичного мислення та творчих здібностей, що, безумовно, сприяло формуванню більш глибокого та осмисленого підходу до вивчення біографії письменника.

Для зручності викладу та наочності було підготовлено спеціальну таблицю, у якій детально відображено структуру застосованих методів,

конкретні прийоми навчання, а також чітко визначені цілі і освітні завдання кожного з них. Такий підхід дозволяв не лише організувати освітній процес максимально ефективно, але й підвищити мотивацію учнів до вивчення біографії письменника, розширити їхній кругозір і одночасно сформувати навички роботи з інформаційними технологіями в навчальному середовищі.

Завдяки комплексності та різноплановості використаних методів учні отримували можливість працювати з матеріалом на різних рівнях — від простого ознайомлення до аналітичного опрацювання, що сприяло більш глибокому засвоєнню знань та розвитку особистісних компетентностей.

Таблиця 2.

Методи та прийоми під час дослідження

Група методів	Конкретні методи	Мета застосування
Словесні	Коментування, бесіда, робота з джерелами	Формування базових знань, пояснення матеріалу
Візуальні	Перегляд інтерактивних презентацій, інфографік	Підвищення наочності, полегшення запам'ятовування
Проблемно-дослідницькі	Проектна робота, аналіз джерел, створення біографічних мап	Залучення до дослідження, розвиток критичного мислення
Інтерактивні	Робота в сервісах Padlet, Genially, Wordwall	Активна взаємодія учнів, формування власного досвіду

Кожен із наведених методів використовувався послідовно на різних етапах уроку, що дозволяло організувати освітній процес максимально ефективно та структуровано. Такий підхід давав змогу не лише чітко визначити порядок викладу матеріалу, але й забезпечував логічну, поступову побудову уроку, яка сприяла глибокому та усвідомленому засвоєнню знань учнями. Завдяки цьому учні могли сприймати навчальний матеріал послідовно, не

відчуваючи перевантаження, і водночас отримували можливість краще усвідомлювати зв'язки між різними темами та поняттями.

Використання різноманітних методів на відповідних етапах уроку давало можливість враховувати індивідуальні особливості кожного учня, підтримувати їхню внутрішню мотивацію та залучати до активної взаємодії з навчальним матеріалом. Така варіативність у доборі інструментів сприяла розвитку критичного мислення, формуванню практичних умінь і робила освітній процес значно гнучкішим і динамічнішим. Як наголошує В. О. Плахтій, поєднання різних форм діяльності та інтерактивних методів позитивно впливає на пізнавальну активність школярів і забезпечує глибше засвоєння навчального матеріалу [53, с. 54].

Особливо ефективним виявилось використання сервісу Google Maps на етапі мотивації. Він застосовувався для створення «Життєвого маршруту письменника» — інтерактивної візуальної карти, що дозволяла учням простежити ключові місця, пов'язані з біографією митця. Такий прийом виконував одразу кілька функцій: привертая увагу школярів, посилював їх інтерес, а також допомагав глибше зрозуміти просторовий, культурний та історичний контекст життя письменника.

Завдяки можливості візуалізувати реальні локації учні мали змогу яскравіше уявити життєві обставини митця, відчувати атмосферу відповідної епохи та сформувати емоційний зв'язок із навчальним змістом. Як підкреслює П. М. Клименко, геоінформаційні сервіси, інтегровані в навчання, значно підсилюють пізнавальний інтерес і сприяють успішному опрацюванню складних гуманітарних тем [22, с. 64].

Отже, використання цього інноваційного підходу не лише мотивувало учнів до подальшого вивчення теми, але й створювало позитивний емоційний настрій, який сприяв активній участі в уроку, формував стійкий інтерес до предмета та підтримував активну позицію дітей у процесі навчання. Такий досвід демонструє, що правильно поєднані сучасні технології та традиційні

методи навчання можуть значно підвищити ефективність уроку та сприяти всебічному розвитку школярів.

На етапі опрацювання фактів у навчальному процесі особливо активно використовувався сервіс TimelineJS, який надавав можливість створювати цифрову часову лінію основних подій із життя письменника. Ця лінія подій не лише виконувала інформативну функцію, а й була привабливою візуально, що значно підвищувало зацікавленість учнів. Крім того, до неї додавалися різноманітні візуальні інфографіки, створені за допомогою популярного онлайн-інструменту Canva. Такі ілюстрації дозволяли наочно демонструвати ключові моменти біографії, роблячи інформацію більш зрозумілою та легкою для сприйняття.

Використання подібних цифрових ресурсів істотно сприяло систематизації знань учнів, адже давало можливість упорядковувати факти, встановлювати логічні зв'язки між подіями та формувати цілісне уявлення про послідовність біографічного матеріалу. Як зазначає С. В. Мельник, робота з такими інструментами допомагає учням краще структурувати інформацію та підсилює їхню здатність узагальнювати ключові відомості з життя письменника [39, с. 21]. Завдяки інтеграції сучасних освітніх сервісів процес засвоєння матеріалу ставав не лише результативнішим, а й значно цікавішим. Учні з різним рівнем підготовки отримували можливість опрацювати інформацію в доступній, зрозумілій формі, що підвищувало їхню мотивацію та заохочувало до активної участі у навчальній діяльності.

На етапі рефлексії особливу увагу приділяли використанню цифрових інструментів, які дозволяли не просто повторити вивчене, а глибше осмислити й закріпити матеріал. Як підкреслює І. В. Ковтун, рефлексивна діяльність є важливою складовою роботи з біографіями митців, адже сприяє усвідомленню внутрішніх зв'язків між фактами та подіями, що вивчаються [26, с. 10]. У цьому контексті одним із найефективніших інструментів виступала платформа MindMeister, призначена для створення ментальних карт — графічних схем, які дозволяють структурувати нову інформацію у вигляді логічно вибудованих

блоків. Такі карти допомагали учням впорядковувати знання та бачити загальну картину, що значно посилювало як запам'ятовування, так і розуміння навчального матеріалу.

Паралельно в освітньому процесі застосовувався сервіс Mentimeter, який давав можливість формувати хмари понять — інтерактивні візуальні структури з ключових слів і асоціацій, що виникали під час обговорення. На думку І. В. Литвиненка, подібні інструменти стимулюють участь кожного учня в обговоренні, розширюють можливості для колективного аналізу та сприяють формуванню вміння узагальнювати навчальний матеріал у доступній образній формі [35, с. 72]. Використання таких цифрових засобів робило освітній процес більш захопливим і зрозумілим, адже інформація подавалася у форматі, який полегшував її подальше осмислення, порівняння та аналіз.

Отже, комплексне поєднання різноманітних методів навчання, серед яких виділяються словесні, візуальні, проблемно-дослідницькі та інтерактивні підходи з використанням сучасних онлайн-сервісів, створювало максимально сприятливі умови для ефективного та всебічного вивчення біографії письменника. Словесні методи передбачали не лише усне пояснення вчителя, а й роботу з текстами, що дозволяло учням не просто сприймати інформацію, а й навчало її аналізувати, виділяти головне та логічно структурувати.

Візуальні методи, що включали демонстрацію образів, схем, графіків та інших наочних матеріалів, допомагали формувати уявлення та асоціативне мислення, роблячи освітній процес більш доступним і зрозумілим для кожного учня. Проблемно-дослідницькі методи стимулювали активне залучення дітей до навчання, заохочуючи їх самостійно шукати інформацію, аналізувати її та робити власні висновки, що сприяло розвитку критичного мислення і навичок логічного розмірковування. Інтерактивні методики з використанням сучасних цифрових платформ і онлайн-сервісів додавали елемент новизни та зацікавленості, робили уроки динамічними та дозволяли застосовувати знання на практиці, закріплюючи матеріал у різних форматах.

Такий комплексний підхід до навчання не тільки активізував пізнавальну діяльність учнів, пробуджував їхню допитливість і заохочував до дослідження теми, а й сприяв формуванню широкого спектра компетентностей. Зокрема, він допомагав розвивати аналітичні навички, необхідні для порівняння, узагальнення та систематизації інформації, а також сприяв розвитку творчих здібностей, дозволяючи учням проявляти індивідуальність, нестандартне мислення та самовираження. В результаті учні не просто глибше засвоювали освітній матеріал, а й отримували можливість розвивати власний потенціал, що є надзвичайно важливим для формування ключових компетентностей, необхідних для подальшого успішного навчання та самостійного мислення..

2.3.2. Використання інтерактивних вправ для роботи з життєписом на сучасному уроці літератури

Використання інтерактивних вправ під час вивчення біографії письменника на сучасному уроці української літератури посідає важливе місце, оскільки такі методи дозволяють учням не обмежуватися поверхневим ознайомленням із фактами життя митця, а занурюватися глибше у світ його особистості. Завдяки цьому школярі бачать не лише окремі події, а й їхню логіку та внутрішні зв'язки, які впливали на становлення характеру й розвиток творчих здібностей автора. Як зазначає Г. Л. Токмань, інтерактивні підходи у вивченні літератури сприяють активному залученню учнів до аналітичної роботи й формують більш цілісне бачення особистості письменника [64, с. 44].

Опрацювання життєпису в інтерактивному форматі дає змогу школярам по-іншому побачити різні життєві етапи митця — від дитячих вражень до подій зрілого віку — та усвідомити, як саме вони впливали на його творчий шлях. Через подібні вправи учні вчаться встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між біографічними подіями та художнім змістом творів, що робить процес вивчення літератури значно осмисленішим. На думку Л. І. Нестеренко, інтеграція таких методів створює умови для формування глибшого розуміння внутрішнього світу митця і розкриття його творчої індивідуальності [43, с. 112].

Окрім цього, інтерактивні завдання суттєво підвищують активність і самостійність учнів, оскільки спонукають їх до висловлення власних думок, проведення порівнянь, аналізу та дискусій. Завдяки такому підходу формується середовище співпраці, у якому кожен школяр може долучитися до спільного пошуку відповіді, обговорення чи інтерпретації. Погоджуючись із цією думкою, С. В. Романенко наголошує, що інтерактивні формати сприяють розвитку критичного мислення, уміння аргументувати власну позицію й формувати емоційний зв'язок із навчальним матеріалом [55, с. 38].

У підсумку учні не лише краще запам'ятовують біографічні факти, але й починають розуміти їх значення в контексті творчості митця. Вони бачать, як особисті переживання автора трансформувалися у художні образи, теми та ідейні мотиви, що дозволяє сприймати письменника не як абстрактну постать, а як живу людину з реальними емоціями та життєвими випробуваннями. Як підкреслює С. Привалова, саме емоційно забарвлені методики допомагають учням глибше зануритися в художній світ письменника та відчутти його творчий досвід на особистісному рівні [54, с. 9].

Інтерактивні технології сьогодні виступають не просто допоміжним елементом навчального процесу, а справжнім інструментом розширення можливостей учителя й учнів. Завдяки їм відкриваються широкі перспективи для встановлення міждисциплінарних зв'язків, інтеграції знань з різних галузей та створення більш глибокого й об'ємного розуміння літературних явищ.

Використання мультимедійних ресурсів, візуальних матеріалів, елементів гейміфікації та інтерактивного контенту суттєво підсилює сприйняття біографічного матеріалу, оскільки учні не просто фіксують окремі факти, а починають вибудовувати власні асоціативні зв'язки, активніше орієнтуються в подіях та контекстах, що стосуються життя й творчості митця. Як підкреслює В. В. Назаренко, саме мультимедійний супровід допомагає школярам глибше зануритися в матеріал і підтримує стійку мотивацію до навчання, що є особливо важливим у сучасній школі [42, с. 18].

Застосування таких інноваційних підходів повністю відповідає потребам сьогоденних учнів, які змалечку взаємодіють із цифровими технологіями та звикли сприймати інформацію у динамічній, інтерактивній формі. Саме тому навчальні завдання, де можна натискати, обирати, порівнювати, трансформувати елементи чи взаємодіяти з матеріалом у візуальній формі, викликають значно більший інтерес. На це вказує А. О. Левченко, стверджуючи, що інтерактивні методи є одним із найефективніших засобів формування стійкої навчальної мотивації та забезпечення глибокого засвоєння матеріалу [32, с. 56].

Подібні вправи дозволяють перетворити традиційно інформативний процес ознайомлення з біографією на захопливу інтелектуальну взаємодію, яка дарує школярам не лише нові знання, а й емоційне задоволення. У результаті учні легше запам'ятовують факти, краще розуміють життєвий шлях митця, формують власні судження та поступово розвивають читацьку компетентність. Такий підхід, як показують педагогічні спостереження, безпосередньо впливає на підвищення рівня навчальних досягнень і сприяє формуванню ключових компетентностей, що відповідають вимогам сучасних освітніх стандартів.

Для створення більшості інтерактивних вправ були використані сучасні цифрові платформи, здатні зробити освітній процес динамічнішим і мотивуючим. Одним із найбільш універсальних та зручних інструментів стала платформа LearningApps, яка дозволяє конструювати вправи різних типів відповідно до навчальних цілей. Як зазначає І. О. Коваль, подібні цифрові інструменти забезпечують можливість комбінувати форми діяльності, враховувати індивідуальні потреби учнів і водночас підтримувати високий рівень їхньої пізнавальної активності [23, с. 36].

Зокрема, було розроблено низку вправ типу «Правда/неправда», які виявилися особливо дієвими у процесі вивчення біографії письменника. Такі завдання спрямовані на розвиток критичного мислення, вміння аналізувати інформацію, порівнювати факти й перевіряти їхню достовірність. Учні мають змогу самостійно визначати, які твердження є правдивими, а які — вигаданими

чи неточними, що стимулює уважність, зосередженість та вміння працювати з інформацією.

Крім цього, були створені інтерактивні вправи у форматі «Хронологічна послідовність», які сприяють формуванню навичок систематизації та структурування матеріалу. Такі завдання допомагають школярам впорядкувати факти у логічній часовій послідовності, краще зрозуміти розвиток подій і простежити ключові моменти біографії письменника. Це не лише покращує загальне сприйняття навчального матеріалу, а й формує важливі компетентності, необхідні для подальшого успішного навчання.

Отже, використання LearningApps як інструменту цифрової взаємодії дозволяє поєднати технологічні інновації з педагогічними завданнями, створивши освітній процес, який відповідає інтересам, можливостям і очікуванням учнів. Це робить вивчення літератури більш сучасним, емоційно насиченим і результативним.

Вправа «З'єднай події та місця» покликана не лише закріпити знання здобувачів освіти про ключові географічні локації, пов'язані з життєвим шляхом митця. Вона також допомагає школярам побачити біографію письменника в живому, просторовому вимірі, відчувати логіку подій, їхню послідовність і взаємозв'язок із конкретними місцями. Такий формат роботи дозволяє учням краще уявити контекст епохи й зануритися у життєві обставини, в яких формувався світогляд митця. Коли діти співвідносять події з певними локаціями, матеріал перестає бути абстрактним і набуває прийнятної для їхнього віку конкретики та образності.

Окрім цього, для проведення тематичних вікторин, мініквестів та різноманітних тренувальних завдань активно застосовувалася платформа Wordwall, що надає змогу створювати інтерактивні вправи у кількох форматах. Учні мали можливість не тільки відповідати на запитання, а й взаємодіяти з матеріалом у формі гри: обертати «колесо фортуни», відкривати «скриньки», компоувати елементи та виконувати інші дії, які поживлявали навчальну діяльність. Як слушно зауважує Ю. В. Козак, використання гейміфікованих

платформ значно підсилює інтерес школярів та мотивує їх до активнішої участі в роботі, оскільки поєднує навчання з емоційно привабливою діяльністю [25, с. 36].

Водночас дієвим і універсальним цифровим ресурсом стала платформа Padlet, яка дозволяє створювати інтерактивні спільні стіни. На цих віртуальних дошках учні розміщували цікаві факти, формулювали власні припущення, ставили запитання й створювали мінізбірки матеріалів до уроку. Подібна форма роботи сприяє колективній взаємодії та формуванню навичок командної роботи. О. І. Пометун, аналізуючи інтерактивні технології навчання, зазначає, що спільні цифрові середовища активізують комунікативну діяльність учнів, розвивають їхню здатність співпрацювати та критично мислити [52, с. 112].

У такому форматі Padlet стає не просто додатковим інструментом, а справжнім чинником глибшого занурення школярів у освітній процес. Завдяки інтерактивній співпраці зростає рівень залученості учнів, а сам урок набуває емоційної насиченості й творчої спрямованості, що позитивно впливає на якість засвоєння матеріалу.

Для створення більш природного та емоційно привабливого сприйняття навчального змісту використовувався інноваційний сервіс Genially. Ця платформа дає змогу створювати інтерактивні презентації, які поєднують анімовані елементи, портрети письменника, приховані підказки та короткі відеофрагменти. Як наголошують О. В. Слоньовська та співавторки, наочні матеріали значно підсилюють здатність учнів занурюватися в художній і культурний контекст, оскільки залучають одночасно візуальний, емоційний та аналітичний канали сприйняття [60, с. 214].

Учні не просто переглядали матеріал — вони активно взаємодіяли з ним, переходячи від одного елемента до іншого, що створювало ефект освітньої мандрівки та тримало увагу протягом уроку. Подібний підхід відповідає ідеям Н. В. Морзе, яка підкреслює, що інтерактивні матеріали створюють оптимальні умови для занурення учнів у навчальний зміст і значно підвищують продуктивність освітнього процесу [41, с. 189].

Усі створені вправи мали не репродуктивний, а аналітичний характер. Їхня структура спрямовувалася на те, щоб учні робили вибір, аргументували думки, порівнювали факти та формували особисті висновки. Подібні завдання вчать школярів аналізувати матеріал свідомо, бачити в ньому закономірності та взаємозв'язки, а не механічно відтворювати інформацію.

Однією з найемоційніших інтерактивних вправ стала гра «Якби я був другом Лесі Українки...», у межах якої учням пропонувалося описати, які події з життя письменниці їх найбільше вразили й чому. Як зауважує Є. А. Пасічник, подібні творчі формати дають змогу дітям проявляти емоції та вибудовувати власний ціннісний зв'язок із літературною особистістю, що підсилює інтерес і мотивацію [48, с. 18].

У такий спосіб школярі сприймають письменника не як абстрактну постать, а як живу людину зі своїми почуттями, труднощами та прагненнями. Подібний емоційний компонент відіграє важливу роль у формуванні глибокого читацького досвіду. Це узгоджується з думкою Л. І. Зайцевої, яка підкреслює, що емоційно насичений навчальний матеріал сприяє кращому розумінню історичного періоду та культурного контексту, формуючи у школярів інтерес і повагу до національної спадщини [18, с. 25].

Завдяки поєднанню творчих вправ та сучасних цифрових інструментів учні не просто запам'ятовують окремі факти, а поступово формують цілісне уявлення про життєвий шлях митця. Вони бачать взаємозв'язок між особистими переживаннями автора, суспільними умовами та творчим доробком. У цьому контексті важливо згадати Н. В. Морзе, яка підкреслює, що інтеграція цифрових ресурсів сприяє формуванню у школярів умінь аналізувати інформацію, робити висновки та осмислювати художні тексти в глибшому контексті [41, с. 192].

У підсумку така методика не просто навчає — вона допомагає дітям вибудовувати зв'язок із українською літературою на емоційному та особистісному рівні. Саме це сприяє усвідомленню значення творчості письменника й формує стійку зацікавленість до подальшого пізнання..

2.3.3. Методичні рекомендації щодо використання онлайн-інструментів у процесі вивчення життєпису письменника

Методичні рекомендації щодо використання онлайн-інструментів під час вивчення життєпису письменника передбачають насамперед не просто застосування цифрових сервісів, а продуману організацію подання навчального матеріалу. Йдеться про необхідність чіткого, логічного й водночас змістовного викладу, який виходить далеко за межі традиційного хронологічного переліку фактів. Замість лінійної послідовності дат і подій доцільно обирати тематичний спосіб структурування інформації. Такий підхід дозволяє учням не лише запам'ятовувати окремі біографічні епізоди, а й занурюватися в різні сфери життя та творчого становлення митця, осмислювати їх у ширшому культурному та історичному контекстах.

Тематичне групування матеріалу робить процес навчання гнучкішим і глибшим. Учні отримують можливість орієнтуватися у великому обсязі інформації значно свідоміше: вони легше вибудовують логічні зв'язки, співвідносять окремі події з творчими чи особистісними змінами письменника, бачать причинно-наслідкові залежності, яких у простому хронологічному викладі часто не помічають. До того ж такий спосіб подачі допомагає акцентувати увагу на ключових аспектах біографії — світоглядних, творчих, соціальних або психологічних — роблячи матеріал більш багатовимірним і емоційно насиченим, а отже, й цікавішим для школярів [55].

У свою чергу, застосування сучасних онлайн-інструментів відкриває ще ширші можливості для створення інтерактивного та динамічного освітнього середовища. Завдяки цифровим сервісам учитель може підготувати мультимедійні презентації, інтерактивні хронології, тематичні карти, віртуальні тури, а також використовувати відео- та аудіоматеріали, добираючи їх відповідно до вікових особливостей учнів і мети уроку. Такі ресурси суттєво підвищують рівень зацікавленості здобувачів освіти, адже роблять навчальний матеріал наочним, різноманітним і доступним для сприйняття.

Мультимедійні елементи не лише пожвавлюють урок, а й сприяють розвитку ключових умінь сучасного учня: здатності аналізувати подану інформацію, критично її оцінювати, порівнювати відомості з різних джерел та виокремлювати головне. Як підкреслює І. І. Гнатюк, саме поєднання традиційного матеріалу з інтерактивними засобами створює умови для розвитку гнучкого мислення, вміння бачити причинно-наслідкові зв'язки й робити усвідомлені висновки [7, с. 114]. Окрім того, робота з цифровими інструментами формує навички цифрової грамотності, що є важливою складовою освітніх компетентностей у сучасній школі. Отже, поєднання тематично структурованого подання біографії письменника з мультимедіа та інтерактивними ресурсами забезпечує глибше розуміння матеріалу й підтримує високу мотивацію учнів до активної участі у навчальному процесі.

Інформацію про життя та творчий шлях письменника доцільно подавати не фрагментарно, а розділяючи її на логічні смислові блоки. Таке структурування допомагає школярам вибудувати цілісну картину становлення митця, краще запам'ятати ключові події й відчувати внутрішню логіку розвитку його особистості. На це звертає увагу Є. А. Пасічник, наголошуючи, що чітко організований матеріал дозволяє учням сприймати життєпис не як набір випадкових фактів, а як послідовну історію духовного та творчого зростання письменника [47, с. 152].

Однією з найважливіших тематичних складових є блок «Дитинство і вплив родини», адже саме в ранні роки формуються базові цінності, уявлення про світ, перші емоційні враження та життєві орієнтири. Детальне опрацювання цієї теми дає змогу простежити, як родинна атмосфера, стиль виховання та традиції формували характер юного митця. Як зазначає О. Ю. Матвєєва, саме ранні переживання — відкритість до краси, здатність співчувати, відповідальність — нерідко стають тими внутрішніми ресурсами, що пізніше виявляються у творчості автора [37, с. 89]. Усвідомлення цього зв'язку допомагає учням зрозуміти, що літературна творчість має глибоке

коріння в особистому досвіді письменника, а не виникає стихійно чи випадково.

Не менш цікавою та багатою на смисли є тема «Подорожі і формування світогляду». Біографії багатьох письменників містять періоди активних мандрівок, знайомства з новими культурами, людьми, звичаями. Такі подорожі нерідко відкривали перед митцями інший спосіб мислення, інші моделі поведінки, інші історичні контексти. Коли учні розглядають цю тему, вони починають розуміти: світогляд автора — це не лише внутрішня чутливість і талант, а й результат постійної взаємодії з довкіллям. Нові враження, зустрічі та спостереження здатні настільки змінити людину, що згодом це обов'язково відгукується в її творчості. Такий підхід також вчить учнів бачити літературний процес у ширшому культурному й історичному контексті, а не тільки через призму окремого твору чи особистих переживань автора.

Окремою, особливо глибокою тематичною лінією у вивченні життєпису письменника є блок «Духовні випробування». У біографії майже кожного митця можна знайти періоди внутрішніх криз, сумнівів, пошуків власного шляху та складних життєвих рішень. Ці моменти часто стають точкою зламу, що спрямовує автора до створення творів, насичених психологічною напругою, філософськими роздумами й глибоким особистісним змістом. Як підкреслює Л. М. Федоренко, саме уважне опрацювання таких епізодів дозволяє школярам побачити за образом «класика» реальну людину з переживаннями, слабкостями й внутрішніми пошуками [62, с. 45]. Аналіз подібних ситуацій розвиває в учнів емпатію, здатність співпереживати та осмислювати мотиви людської поведінки — компетентності, що мають особливе значення для глибшого розуміння літературного твору. Крім цього, робота з такими біографічними фактами навчає школярів уважно ставитися до підтекстів і авторських інтенцій, краще розуміючи, чому саме ті чи інші теми знаходять своє відображення у творчості митця.

Отже, структурний поділ біографічного матеріалу на змістові тематичні блоки робить вивчення життя письменника значно логічнішим і

послідовнішим. Такий підхід дозволяє не лише впорядкувати інформацію, але й розкрити перед учнями багатогранність особистості митця, показавши, як особистісний досвід, внутрішні переживання та суспільні обставини впливають на формування його творчої індивідуальності. Завдяки цьому учні краще усвідомлюють взаємозв'язок між життєвими подіями, психологічним станом автора та художнім світом його творів, що робить процес пізнання літератури глибшим і змістовнішим.

Важливою методичною складовою є грамотне поєднання індивідуальної та колективної роботи. Використання сучасних інтерактивних платформ, таких як Padlet, Jamboard, Google Classroom, створює сприятливе середовище для активного спілкування, обміну думками, аналізу інформації та взаємодії між учнями. Як зазначає Є. А. Пасічник, колективні форми діяльності сприяють формуванню навичок командної роботи, уміння аргументувати власну позицію та приймати думки інших учасників освітнього процесу [47, с. 203].

Завдяки інтерактивним сервісам учні мають можливість висловлювати власні ідеї, переглядати думки однокласників, співставляти підходи та разом формувати узагальнені висновки. Це не лише розвиває комунікативні компетентності, а й формує усвідомлення значущості спільного результату та відповідальності за якість колективної роботи.

Під час роботи з онлайн-інструментами слід приділяти особливу увагу використанню мультимодальних навчальних матеріалів, які поєднують різні типи контенту — текстові джерела, аудіо-, відеоматеріали, фотографії, інфографіку, інтерактивні карти та інші візуальні елементи. Такий підхід дозволяє подати освітній матеріал у максимально різнобічному, доступному і привабливому для учнів форматі. Це сприяє підвищенню інтересу до навчання, мотивації та залученості, утриманню уваги і полегшує сприйняття навіть складної інформації. Крім того, мультимодальність розвиває у школярів критичне мислення, адже вони вчаться аналізувати інформацію, співставляти різні джерела, робити власні висновки і аргументувати позицію.

Не менш важливим аспектом у процесі організації навчання є питання раціонального дозування цифрового навантаження з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів 8 класу. Надмірне застосування великої кількості платформ і сервісів одночасно може спричинити втому, розгубленість, втрату концентрації й небажання продовжувати роботу. Саме тому, як слушно зазначає І. М. Кушнір, оптимальним є використання одного-двох інструментів на кожному етапі уроку, що дозволяє підтримувати стійку увагу школярів, уникати інформаційного перенасичення та забезпечує глибше осмислення навчального матеріалу [30, с. 114].

Грамотне поєднання структурованого подання інформації, інтерактивних платформ, мультимедійного супроводу та зваженого використання цифрових інструментів створює комфортну й продуктивну освітню атмосферу. У такому середовищі учні відчують упевненість у власних силах, отримують позитивний досвід навчання, охочіше виявляють ініціативу та прагнення до саморозвитку. На думку Т. І. Павленко, саме продумане комбінування цифрових сервісів відкриває можливість для більшої педагогічної гнучкості, дозволяє адаптувати хід уроку до потреб різних учнів і сприяє ефективнішій організації освітнього процесу [45, с. 91].

Узагальнюючи, можна стверджувати, що методичні рекомендації щодо використання онлайн-інструментів у вивченні життєпису письменника в 8 класі мають спиратися на принципи тематичності, структурованості, інтерактивності, мультимодальності та помірного цифрового навантаження. Важливо, щоб ці інструменти не витісняли живе спілкування, а доповнювали його, сприяючи розвитку критичного мислення, комунікативних навичок, цифрової грамотності та вміння працювати в команді. Як наголошує Л. І. Савченко, саме таке поєднання традиційних та інноваційних підходів забезпечує глибше розуміння особистості письменника та робить освітній процес динамічнішим і практично значущим [56, с. 204].

2.4. Результати експериментально-дослідної роботи

У процесі проведення експериментально-дослідної роботи було здійснено ґрунтовне порівняння рівня засвоєння біографічного матеріалу серед учнів 8 класу, які навчалися в різних умовах. Контрольна група опановувала матеріал за традиційною методикою, що передбачала переважно репродуктивні форми навчання: роботу з підручником, фронтальне опитування та відтворення готової інформації. Як зазначає Л. М. Бондаренко, такий підхід часто обмежує можливості учнів щодо осмисленого сприйняття матеріалу, оскільки зосереджується на механічному відтворенні фактів [3, с. 118].

Натомість в експериментальній групі навчання здійснювалося в умовах оновленого освітнього середовища, де активно застосовувалися інтерактивні технології, цифрові сервіси та діяльнісні методи. На думку І. І. Ващенко, саме поєднання цифрових платформ і активних форм взаємодії створює умови для більш глибокого засвоєння змісту та розвитку критичного мислення школярів [6, с. 17].

Результати дослідження підтвердили наявність суттєвої різниці між двома групами. Учні, які працювали за інноваційною методикою, продемонстрували значно вищий рівень не тільки запам'ятовування фактів, а й розуміння причинно-наслідкових зв'язків, особливостей формування письменницького світогляду та культурно-історичного контексту. Водночас у контрольній групі результати залишалися стабільними, але менш вираженими, що свідчить про обмеженість традиційних підходів у сучасних умовах. Цю тенденцію підтверджують і дослідження С. І. Мартинюка, який наголошує, що інтерактивні методики сприяють значно глибшому залученню учнів до навчальної діяльності [38, с. 45].

Окрім того, спостерігалася позитивна динаміка у ставленні школярів до предмета. Учні експериментальної групи частіше ініціювали запитання, активніше працювали під час обговорень, брали участь у творчих завданнях, проєктах та дискусіях. Підвищення мотивації супроводжувалося ростом навчальної активності, що узгоджується з твердженням В. І. Задорожного про

те, що застосування онлайн-ресурсів посилює інтерес учнів і стимулює їх до активної співпраці [17, с. 69]. У контрольній групі подібна динаміка була менш виразною, що лише підкреслює ефективність упроваджених інноваційних підходів.

Отже, результати дослідження переконливо доводять, що використання інноваційних інтерактивних методик у процесі вивчення біографії письменника позитивно впливає не лише на рівень засвоєння знань, а й на емоційне ставлення школярів до навчального матеріалу.

Таблиця 3.

Результати контрольної групи

Критерії оцінювання	Рівень (%)
Запам'ятовування ключових подій	62
Розуміння зв'язку між біографією і творами	48
Активність на уроці	53
Здатність до рефлексії	35

У контрольній групі спостерігається загалом помірний рівень засвоєння навчального матеріалу. Це свідчить про те, що учні вміють опрацювати подану інформацію, проте їхні результати вказують на наявність певних труднощів із глибшим розумінням та більш усвідомленим осмисленням змісту. Так, школярі достатньо впевнено відтворюють основні біографічні факти про письменника: показник запам'ятовування ключових подій становить 62%. Такий результат можна вважати прийнятним, адже він указує на те, що учні засвоїли базові відомості, необхідні для подальшого опрацювання теми.

Однак коли мова йде про складнішу пізнавальну діяльність — а саме встановлення взаємозв'язку між особистою історією митця та його творчим доробком — результати значно слабші. Лише 48% учнів змогли зрозуміти й усвідомити цю важливу залежність. Це демонструє недостатній розвиток уміння поєднувати окремі факти в цілісну картину, робити аналітичні висновки та бачити причинно-наслідкові зв'язки, що є одним із ключових компонентів літературного аналізу.

Активність учнів під час уроків теж не досягає бажаного рівня: показник у 53% свідчить, що приблизно половина школярів бере участь у навчальній діяльності лише частково. Така ситуація може бути зумовлена низькою внутрішньою мотивацією, браком інтересу або тим, що запропоновані форми роботи не повністю відповідають їхнім навчальним потребам. Іншими словами, учні радше сприймають інформацію, ніж активно взаємодіють із нею.

Найслабшим виявився показник рефлексії — лише 35%. Така низька результативність свідчить про недостатнє сформоване вміння аналізувати власну діяльність, осмислювати отримані знання та робити на їх основі висновки. Рефлексивні навички є важливою складовою критичного мислення, і їхня нерозвиненість може впливати на загальну здатність учнів до глибшого пізнання літературного матеріалу, переосмислення авторських ідей та співвіднесення прочитаного з власним досвідом.

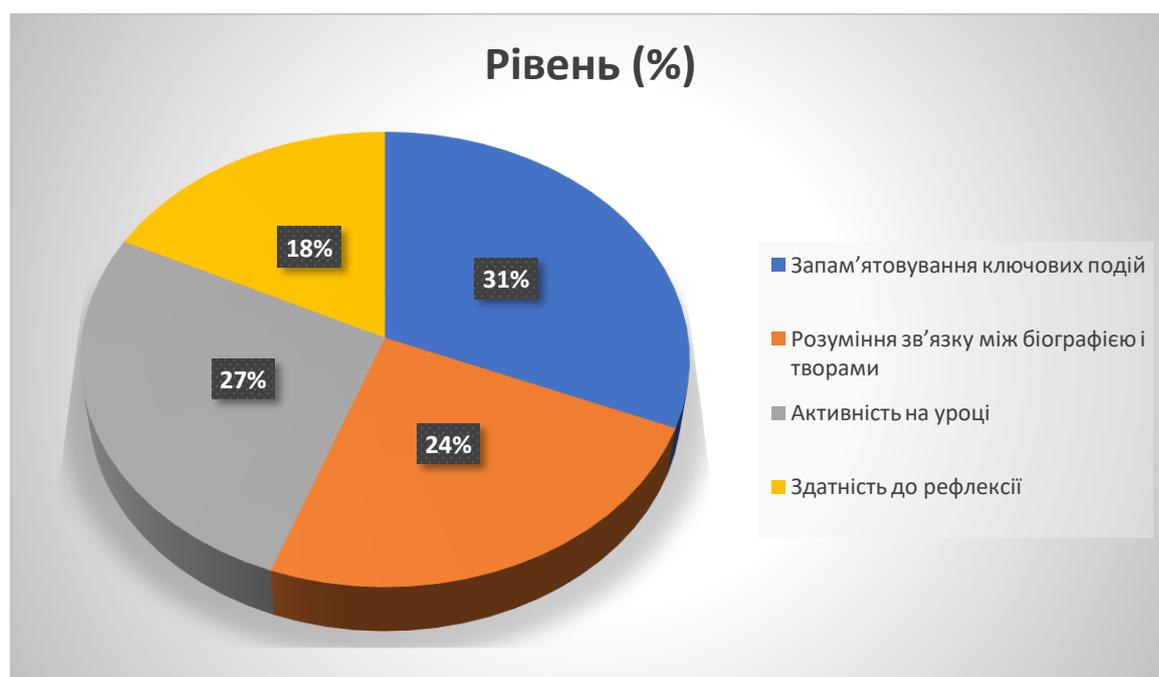

Рис. 2 Результати контрольної групи

Картина, що вимальовується після всебічного аналізу та уважних спостережень, дозволяє не лише побачити загальні тенденції, а й чітко окреслити ключові напрямки для подальшої роботи з учнями. Завдяки такому ґрунтовному підходу педагог отримує можливість глибше зрозуміти, що саме впливає на рівень залученості дітей, чому вони проявляють активність або,

навпаки, втрачають інтерес під час навчального процесу. Це, у свою чергу, дає змогу будувати більш цілеспрямовану систему дій, спрямовану на посилення їхньої навчальної активності.

Отримані дані також відкривають шлях до вироблення продуманих стратегій розвитку аналітичних умінь учнів. Як зазначає І. І. Гнатюк, формування таких умінь є тривалим і системним процесом, який потребує не лише вправ, але й відповідної форми подання матеріалу, психологічно комфортної атмосфери та адекватного рівня педагогічної підтримки [7, с. 84]. Аналітичні навички нерозривно пов'язані зі здатністю критично осмислювати інформацію, робити самостійні висновки, визначати причинно-наслідкові зв'язки та знаходити оптимальні шляхи подолання навчальних труднощів.

На думку С. І. Мартинюка, розвиток аналітичного мислення значною мірою залежить від того, наскільки активно учень залучений до пізнавальної діяльності та наскільки різноманітними є методи, що використовуються на уроці [38, с. 44]. Тому впровадження інтерактивних інструментів, дискусійних форм роботи та елементів дослідження є необхідною умовою для гармонійного становлення аналітичних умінь.

Важливим компонентом цього процесу є також уміння учнів працювати з інформацією: шукати, систематизувати, порівнювати, перевіряти достовірність даних. Саме тому, як підкреслює А. В. Скляренко, розвиток інформаційної компетентності сприяє загальному зростанню критичного мислення та формуванню здатності до усвідомленого аналізу навчального матеріалу [59, с. 48].

Отже, створення умов для розвитку аналітичних умінь є одним із ключових завдань сучасного педагога, адже саме ці вміння забезпечують учням здатність самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі, мислити гнучко й приймати обґрунтовані рішення.

Окрім цього, комплексна оцінка дає можливість виявити чинники, що стимулюють або, навпаки, послаблюють навчальну мотивацію. Розуміння цих аспектів допомагає вчасно підтримати інтерес учнів, сприяти їхній внутрішній

готовності до пізнання нового та підсилити усвідомлене ставлення до навчання. Внаслідок цього діти не просто виконують завдання, а залучаються до процесу як активні учасники, що прагнуть розширювати власні знання та вміння.

Завдяки такій інформації вчитель отримує можливість гнучко адаптувати власні методи та підходи: змінювати формат роботи, добирати більш доречні інструменти, поєднувати традиційні та інноваційні технології. Усе це забезпечує значно ефективніший розвиток навчальних компетентностей учнів і створює умови для їхнього гармонійного та результативного навчання.

Таблиця 4.

Результати експериментальної групи

Критерії оцінювання	Рівень (%)
Запам'ятовування ключових подій	89
Розуміння зв'язку між біографією і творами	85
Активність на уроці	91
Здатність до рефлексії	83

Експериментальна група продемонструвала відчутно вищі результати порівняно з контрольною, що дає змогу стверджувати про високу дієвість застосованих інноваційних методик. Особливо показовим став рівень запам'ятовування ключових подій, який досяг 89%. Такий результат свідчить не лише про формальне засвоєння матеріалу, а й про глибоке розуміння змісту, що стало можливим завдяки активному використанню інтерактивних засобів навчання, що стимулюють увагу, залученість та системне осмислення інформації.

Не менш важливим є й те, що показник розуміння взаємозв'язків між життєвим шляхом письменника та його творчим доробком підвищився до 85%. Це дає підстави говорити про ефективність методик, спрямованих на формування критичного мислення та аналітичних умінь, а також здатності учнів робити логічно обґрунтовані висновки на основі опрацьованого

матеріалу. Учні не просто відтворюють факти, а вчаться бачити ширший контекст, мотиви та обставини, що вплинули на творчість митця.

Показник активності школярів на уроках також виявився дуже високим — 91%. Це свідчить про те, що учні не лише брали участь у запропонованих завданнях, а й робили це із щирим інтересом та бажанням зрозуміти тему. Така взаємодія значною мірою підсилює внутрішню мотивацію до навчання і формує позитивне ставлення до предмета, що є особливо важливим у сучасних освітніх умовах.

Найпомітнішим же став приріст у розвитку рефлексивних умінь — цей показник сягнув 83%. Це демонструє, наскільки ефективними є методики, що включають елементи самооцінки, аналізу власної діяльності та колективного обговорення результатів навчання. Саме рефлексія дає змогу учням глибше усвідомити власні освітні досягнення, критично оцінити виконану роботу та побачити шляхи подальшого зростання.

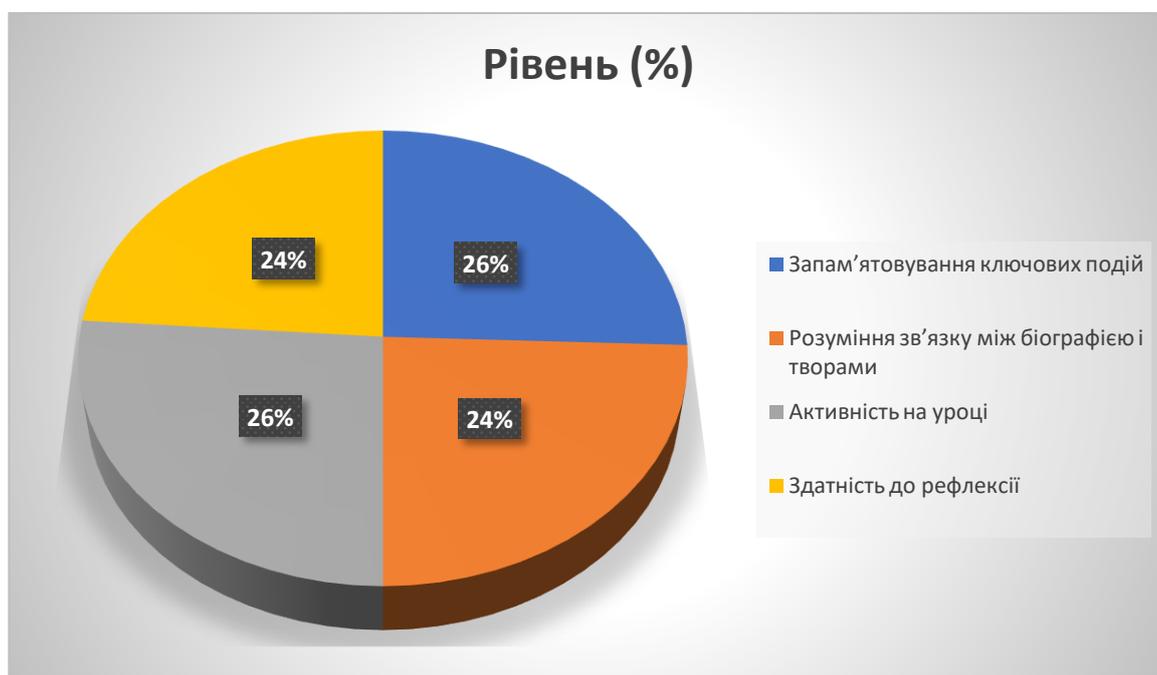

Рис. 3 Результати експериментальної групи

Такий підхід має безпосередню користь для учнів, оскільки створює умови для більш усвідомленого відстеження власних навчальних досягнень. Як зазначає А. В. Скляренко, формування вміння аналізувати результати своєї діяльності є важливою складовою розвитку рефлексивної та інформаційної

компетентностей, адже воно допомагає учневі бачити власний прогрес і розуміти динаміку власних успіхів [59, с. 50].

Завдяки такій системі школярі відчувають власну успішність, отримують позитивні емоції від опанування нових знань і здобуття навичок. Це, у свою чергу, посилює внутрішню мотивацію та сприяє відповідальному ставленню до навчання. Т. І. Марченко підкреслює, що вміння критично оцінювати свою діяльність формується поступово й вимагає створення спеціально організованих умов, де учні можуть зіставляти очікувані та фактичні результати, уважно аналізувати власні помилки і визначати шляхи їх подолання [36, с. 39].

Не менш важливим є розвиток відповідальності за власну освітню траєкторію. На думку Г. І. Нестеренка, здатність робити самостійні висновки, визначати причини успіхів і труднощів допомагає учням усвідомити, що навчальний результат залежить не лише від учителя, а значною мірою від їхніх особистих зусиль та готовності працювати над собою [43, с. 112].

Отже, впровадження таких підходів сприяє формуванню в учнів відповідального, зрілого та вмотивованого ставлення до навчальної діяльності.

Крім цього, підхід розвиває навички саморефлексії — вміння усвідомлено обмірковувати власні дії, мотиви та емоції. Саморефлексія є надзвичайно важливим аспектом не лише для ефективного навчання, а й для всебічного особистісного розвитку дитини. Вона допомагає учням краще розуміти себе, свої сильні та слабкі сторони, а також усвідомлювати, що успіх вимагає не лише знань, а й наполегливості, планування та самоконтролю.

Завдяки розвитку саморефлексії у дітей формується внутрішня мотивація, яка спонукає їх до самовдосконалення. Як підкреслює Г. І. Нестеренко, саме здатність аналізувати власні дії та робити висновки є фундаментальною умовою виникнення відповідального ставлення до навчання, оскільки вона формує у школярів уміння ставити перед собою реальні цілі й наполегливо рухатися до них [43, с. 142]. Учні починають активніше долучатися до освітнього процесу, усвідомлюють важливість

власних зусиль та відповідальність за результат, що є важливою складовою їхнього особистісного розвитку.

Проведене експериментальне дослідження мало на меті з'ясувати ефективність новітніх методик у процесі вивчення біографічного матеріалу письменників серед восьмикласників. У ході роботи було важливо оцінити не лише рівень фактичного засвоєння інформації, а й вплив інтерактивних та інноваційних підходів на мотивацію та інтерес учнів. Як зазначає В. І. Лисенко, поєднання традиційних і цифрових методів суттєво посилює навчальну активність та сприяє міцнішому засвоєнню матеріалу [33, с. 116].

Отримані результати виявили значну різницю між контрольною та експериментальною групами. Учні, які працювали із застосуванням інтерактивних інструментів, демонстрували не лише кращу пам'ять фактів, а й більш глибоке розуміння логіки життєвого шляху письменника. Зокрема, рівень запам'ятовування ключових подій у контрольній групі становив 62%, тоді як учні експериментальної групи показали результат у 89%. Така різниця відповідає висновкам Л. М. Бондаренко, яка стверджує, що використання мультимедійних ресурсів і активних форм навчання значно підвищує глибину аналізу та тривалість збереження навчальної інформації [3, с. 74].

Отже, дослідження довело, що впровадження інтерактивних технологій у освітній процес здатне суттєво підвищити ефективність опанування біографічного матеріалу. Учні демонстрували не лише більшу включеність у роботу, а й готовність до самостійного аналізу, синтезу інформації та творчого переосмислення здобутих знань.

Наступним важливим критерієм стала здатність учнів встановлювати взаємозв'язок між біографією письменника та його творчістю. Цей показник є особливо значущим, адже саме він відображає глибину сприйняття літературного матеріалу. Учні контрольної групи продемонстрували рівень усвідомлення цього взаємозв'язку на рівні 48%, тоді як учні експериментальної групи — 85%. Такий результат цілком узгоджується з позицією І. І. Гнатюк, яка наголошує, що розуміння творчих мотивів автора

значно поглиблюється, якщо учні мають змогу працювати з біографічними фактами в аналітичному та інтерактивному форматі, зіставляючи їх із тематикою творів [7, с. 93].

Упроваджені інноваційні підходи дали змогу учням не просто ознайомитися з фактами, а й осмислити, як життєві обставини формували художній світ автора. Завдяки цьому розвивалося критичне мислення, зростала дослідницька активність і поглиблювалося розуміння літературних процесів, що позитивно позначилося на результатах навчання.

Не менш важливим показником була активність учнів на уроці, яка оцінювалася за участю в обговореннях, виконанням завдань і проявом ініціативи. У контрольній групі цей показник залишався на середньому рівні — близько 53%, тоді як експериментальна група демонструвала надзвичайно високий рівень активності — 91%. Такий результат свідчить про те, що учні експериментальної групи були значно зацікавлені у навчальному процесі, відчували себе комфортно у створеному інтерактивному середовищі і проявляли високу мотивацію до пізнання та творчості. Висока активність позитивно впливає не лише на кращу засвоєваність матеріалу, але й на загальний настрій учнів, підвищує рівень їхнього емоційного включення у навчання та стимулює розвиток ініціативності й самостійності.

Ще одним критично важливим показником є здатність учнів до рефлексії — уміння аналізувати власний навчальний досвід, осмислювати отримані знання і робити висновки про власний прогрес. Саме ця навичка є базовою для формування самосвідомості та критичного мислення у старших класах. У контрольній групі рівень рефлексії був найнижчим — лише 35%, що свідчить про недостатню практику самостійного аналізу навчальної діяльності та відсутність сформованих навичок самооцінки. У експериментальній же групі показник досяг значно вищого рівня — 83%, демонструючи помітний прогрес. Такого результату вдалося досягти завдяки використанню спеціальних рефлексивних методик: ведення щоденників вражень, обговорення власних почуттів і думок після вивчення матеріалу, інтерактивні вправи для оцінки

власного прогресу, а також організація роботи в парах і групах із подальшим обговоренням. Ці прийоми стимулювали учнів до усвідомленого мислення та сприяли формуванню навичок самостійного аналізу і оцінки результатів своєї роботи.

Таблиця 5.

Порівняльна таблиця результатів

Критерії оцінювання	Контрольна група (%)	Експериментальна група (%)
Запам'ятовування ключових подій	62	89
Розуміння зв'язку між біографією і творами	48	85
Активність на уроці	53	91
Здатність до рефлексії	35	83

Крім якісних показників, було проведено анкетування серед учнів після завершення експериментального періоду. Результати цього опитування підтвердили вищі емоційні та мотиваційні показники в експериментальній групі. Зокрема, 87% учнів цієї групи оцінили процес вивчення біографії письменника як «емоційно захопливий», що відображає їхній високий рівень залученості та інтересу до предмета. Натомість у контрольній групі лише 29% учнів висловили таке ж ставлення. Цей показник свідчить про те, що застосування інтерактивних методик і технологій може значно підвищити мотивацію учнів і зробити освітній процес більш привабливим.

Також варто відзначити думку вчителів, які безпосередньо спостерігали за впровадженням експериментальної методики. Вони відзначили помітне підвищення загального інтересу учнів до вивчення літератури, зростання

їхньої активності на уроках та збільшення кількості дітей, які добровільно читали художні тексти поза межами навчальної програми. Це свідчить про те, що інноваційні підходи не лише підвищують академічні результати, а й сприяють формуванню стійкої мотивації до самостійного пізнання.

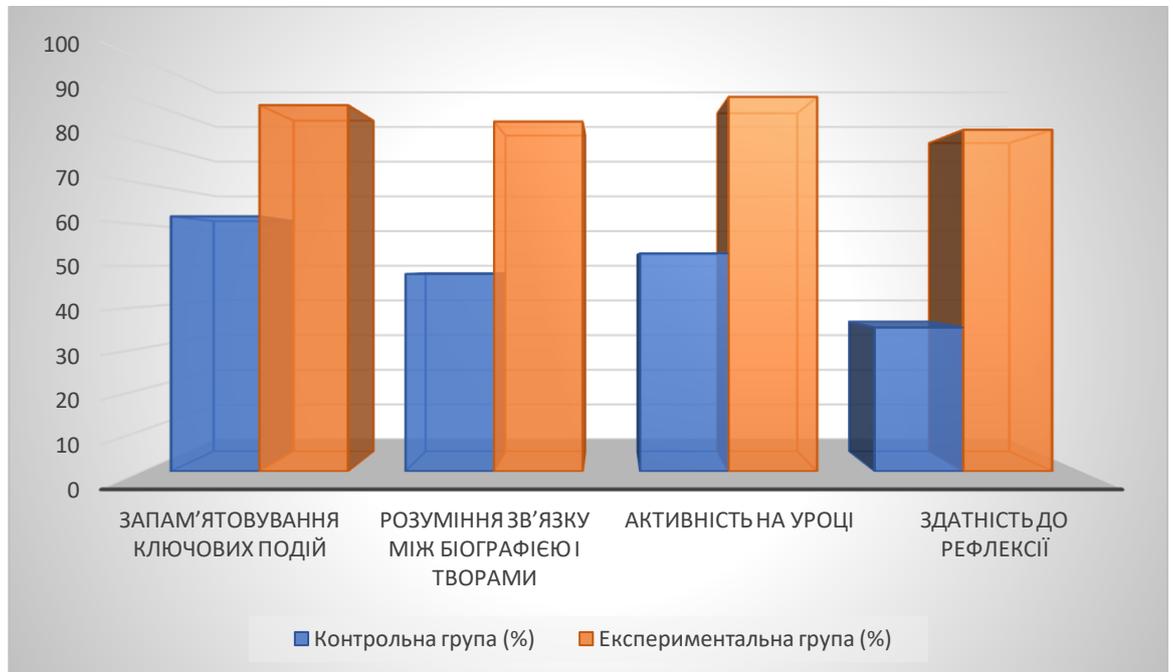

Рис. 4 Порівняння результатів проведеного експерименту

Детальніший аналіз отриманих даних показує, що ключовими факторами успішності експериментальної групи стали такі елементи: інтеграція мультимедійних засобів, що полегшують сприйняття і запам'ятовування матеріалу; активні методи навчання, що залучають учнів до процесу (дискусії, рольові ігри, проектна діяльність); поетапне формування навичок рефлексії; використання індивідуальних і групових завдань, які стимулюють критичне мислення і творчість.

У подальшому впровадження цих інноваційних методик може бути не тільки збережено, а й значно розширено та адаптовано для різних тем і курсів літератури. Це створює умови для системного підвищення якості освітнього процесу, сприяє більш глибокому розвитку пізнавальних та особистісних компетентностей учнів і формує їх здатність до самостійного мислення та рефлексії.

Важливо зазначити, що ефективність такого впровадження на пряму залежить від багатьох чинників: перш за все від рівня професійної підготовки вчителів, їх готовності експериментувати та активно використовувати інноваційні технології й сучасні педагогічні підходи. Не менш важливою є і підтримка з боку навчального закладу, яка забезпечує необхідні ресурси та стимулює педагогів до постійного вдосконалення своїх методик.

Отже, результати проведеної експериментально-дослідної роботи однозначно підтверджують високу ефективність використання інноваційних методик у вивченні біографії письменника серед учнів 8 класу. Отримані дані свідчать про помітне покращення засвоєння навчального матеріалу, підвищення інтересу до предмета, розвиток рефлексивних та аналітичних навичок, а також загальне підвищення якості освітнього процесу. Все це відкриває широкі перспективи для подальших досліджень і масштабного впровадження таких методик у практику шкільного навчання, створюючи умови для формування творчої та активної особистості учня.

ВИСНОВКИ

Отже, у ході проведеного дослідження було детально вивчено педагогічний потенціал вивчення біографії письменника саме в умовах сучасної школи, зокрема серед учнів 8 класів. Цей потенціал виявився багатограним, різноплановим і надзвичайно значущим як для формування предметних компетентностей учнів, так і для розвитку їхніх особистісних якостей. Вивчення життєпису видатного митця не лише суттєво розширює обсяг знань школярів про культурну спадщину, а й виступає дієвим інструментом для розвитку таких важливих навичок, як критичне мислення, аналітичні здібності, а також творчий підхід до опанування нової інформації.

Біографічний матеріал письменника стає для учнів джерелом глибокого осмислення історичного контексту, у якому творив митець, що, своєю чергою, сприяє формуванню у них цілісного світогляду та розумінню соціокультурних процесів, які відбувалися в різні історичні періоди. Окрім цього, процес навчання на основі біографічного матеріалу допомагає формувати у старшокласників емпатію — здатність співпереживати і розуміти переживання інших людей — а також моральні цінності, що є невід'ємною складовою особистісної зрілості та соціальної відповідальності молоді.

Сучасна школа, яка активно орієнтується на компетентнісний підхід до освіти, отримує у вигляді біографічного матеріалу потужний педагогічний ресурс. Цей ресурс може ефективно використовуватися для інтеграції міжпредметних знань — зокрема історії, літератури, мистецтва, культурології — що значною мірою робить освітній процес більш осмисленим, багатовимірним і цікавим для учнів, сприяючи розвитку у них комплексного бачення світу та вмінню застосовувати отримані знання на практиці.

Другим важливим аспектом проведеного дослідження стала психолого-педагогічна основа сприйняття життєпису митця учнями різного віку, яка має певні специфічні особливості залежно від вікових і психологічних характеристик школярів. У середньому шкільному віці учні починають активно розвивати аналітичне мислення: вони здатні усвідомлювати

причинно-наслідкові зв'язки, більш глибоко аналізувати життєві обставини письменника в історичному контексті, що значно підвищує рівень сприйняття та інтерес до навчального матеріалу.

Учні 8 класу вже набувають здатності критично оцінювати як життя митця, так і його творчість, співвідносити отримані знання з сучасними реаліями, що формує у них навички самостійного пізнання, морального осмислення і відповідального ставлення до культурної спадщини. Отже, психолого-педагогічний аналіз підкреслює важливість застосування диференційованого підходу в організації навчання з урахуванням вікових особливостей сприйняття, а також розвитку відповідних пізнавальних і емоційних компетенцій учнів.

Щодо методичних аспектів використання онлайн-інструментів у процесі вивчення біографії письменника, то результати дослідження свідчать, що сучасні цифрові технології суттєво розширюють можливості навчального процесу. Вони роблять його більш інтерактивним, мотивуючим і персоналізованим, що особливо важливо для учнів старших класів, які звикли до динамічного сприйняття інформації.

Використання мультимедійних презентацій, відеоматеріалів, інтерактивних карт, онлайн-квізів та вікторин дозволяє урізноманітнити подачу навчального матеріалу, активізувати різні канали сприйняття інформації — зоровий, аудіальний, кінестетичний — що сприяє глибшому і більш якісному засвоєнню біографічних фактів. Крім того, онлайн-інструменти полегшують організацію колективної роботи, дистанційного навчання, стимулюють комунікацію і співпрацю між учнями, що повністю відповідає вимогам сучасної педагогіки. Водночас дослідження наголошує на необхідності раціонального і помірною добору технологічних інструментів, врахування рівня доступності цих технологій для всіх учасників освітнього процесу, а також уникнення інформаційного перевантаження школярів надмірною кількістю платформ.

Розроблена і апробована у дослідженні система інтерактивних вправ і завдань із використанням онлайн-сервісів підтвердила свою високу ефективність у практичній педагогічній діяльності. Ця система включала комплекс різноманітних завдань — від мультимедійних презентацій із біографічними фактами, інтерактивних карт для візуалізації життєвого шляху письменника, до онлайн-тестів і творчих завдань, які стимулювали аналітичне мислення і креативність учнів. Вправи мали адаптивний характер, що дозволяло враховувати рівень підготовки учнів та їхні індивідуальні особливості, що є надзвичайно важливим для ефективного навчання старшокласників.

Експериментальні відомості підтвердили, що системне впровадження таких інтерактивних завдань підвищує не лише якість засвоєння навчального матеріалу, а й рівень мотивації, активне залучення учнів до навчального процесу, формує навички самостійного пошуку і обробки інформації, критичного мислення та роботи в команді.

Насамкінець, оцінка ефективності запропонованої методики у навчальному процесі підтвердила її високу результативність і педагогічну цінність. Порівняння показників контрольної та експериментальної груп, у яких застосовувалися традиційна та інноваційна методики відповідно, виявило суттєві позитивні відмінності на користь інтерактивного підходу. Учні експериментальної групи краще засвоювали біографічний матеріал, проявляли вищу активність і зацікавленість, демонстрували глибше розуміння історичного та культурного контексту життя письменника.

Це яскраво підтверджує, що використання інтерактивних технологій та онлайн-інструментів не лише робить навчання більш сучасним і привабливим для школярів, а й сприяє розвитку ключових компетентностей, необхідних у сучасному інформаційному суспільстві. Водночас слід підкреслити, що успіх методики значною мірою залежить від професійної компетентності вчителя, його вміння організувати освітній процес із урахуванням потреб і можливостей

учнів, а також від регулярного моніторингу, оцінювання і корекції освітніх стратегій.

Отже, проведене дослідження підтверджує, що педагогічний потенціал вивчення біографії письменника в умовах сучасної школи можна максимально реалізувати через поєднання психолого-педагогічних знань про особливості сприйняття учнями різного віку, раціональне використання інноваційних онлайн-інструментів, а також застосування системи інтерактивних вправ і завдань. Це забезпечує глибоке, осмислене засвоєння навчального матеріалу і сприяє всебічному розвитку особистості учня 8 класу. Запропонований підхід є актуальним і перспективним для розвитку якісної та сучасної освіти, формування творчої, мислячої, соціально відповідальної та інноваційно орієнтованої молоді.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусак І. В. Інноваційні технології в освіті: теорія і практика. Київ: Освіта, 2020. – 320 с.
2. Білоус О. П. Використання цифрових технологій у навчанні української літератури. Педагогічні науки. 2021. Вип. 3. С. 45–53.
3. Бондаренко Л. М. Психолого-педагогічні особливості застосування онлайн-сервісів у навчанні. Харків: ХНПУ, 2019. – 256 с.
4. Бондаренко О. П. Використання цифрових технологій у навчанні української літератури. Інновації в освіті. 2020. Вип. 3. С. 45–52.
5. Вакарчук М. О. Методика вивчення літератури з використанням цифрових засобів. Українська мова і література в школі. 2022. № 6. С. 12–19.
6. Ващенко І. І. Онлайн-сервіси як інструмент інтерактивного навчання. Педагогічні інновації. 2019. № 7. С. 15–20.
7. Гнатюк І. І. Розвиток критичного мислення учнів на уроках літератури. Львів: ЛНУ, 2018. – 200 с.
8. Гнатюк Т. І. Методи цифрового навчання у вивченні літератури. Педагогічний вісник. 2021. Т. 12, № 1. С. 77–83.
9. Гринько Н. В. Інтерактивні методи навчання на уроках української літератури. Педагогічний альманах. 2020. Вип. 11. С. 101–110.
10. Гринько М. В. Інформаційні технології в освітньому процесі. Освітні технології. 2018. № 4. С. 32–39.
11. Довженко С. П. Використання мультимедійних засобів у викладанні літератури. Київ: КНЕУ, 2021. – 184 с.
12. Дрозд О. В. Інноваційні підходи до викладання літератури в цифрову епоху. Освіта України. 2023. № 4. С. 24–30.
13. Дзюбенко Н. М. Онлайн-платформи у викладанні гуманітарних дисциплін. Сучасна школа України. 2022. № 9. С. 59–66.
14. Жила С. О. Теорія і практика вивчення української літератури. Чернігів, 2004. – 360 с.

15. Журавльова І. С. Педагогічні технології формування медіаграмотності учнів. Одеса: ОНУ, 2022. – 220 с.
16. Заболотний В. С. Використання Google-сервісів на уроках літератури. Освітній простір. 2019. Вип. 11. С. 102–109.
17. Задорожний В. І. Використання онлайн-ресурсів у навчальному процесі. Інноваційна школа. 2020. Вип. 7. С. 65–72.
18. Зайцева Л. І. Технології дистанційного навчання у школі. Педагогічний огляд. 2020. № 5. С. 21–28.
19. Іваненко М. М. Дидактичні можливості цифрових платформ. 2021. № 2. С. 55–62.
20. Іваненко О. В. Інноваційні методики у викладанні літератури. Вчитель. 2021. № 3. С. 44–50.
21. Іщенко Н. В. Особливості використання мультимедійних засобів. 2019. Вип. 7. С. 88–93.
22. Клименко П. М. Використання сервісів Google у навчанні. 2020. Т. 15, № 2. С. 60–68.
23. Коваль І. О. Методи інтерактивного навчання. 2018. № 6. С. 33–40.
24. Коваленко О. П. Інтерактивні технології в освіті. Харків: ХНУ ім. Каразіна, 2019. – 300 с.
25. Козак Ю. В. Сучасні освітні платформи. 2022. № 10. С. 33–41.
26. Ковтун І. В. Особливості роботи з біографічними текстами. 2020. № 1. С. 9–15.
27. Коломієць Т. М. Використання відео та аудіо ресурсів. 2019. № 4. С. 28–34.
28. Кононенко В. С. Онлайн-сервіси для створення презентацій. 2021. Вип. 12. С. 77–85.
29. Кравченко Л. М. Використання відеоматеріалів. 2021. № 5. С. 40–46.
30. Кушнір І. М. Електронні освітні ресурси. Львів: ЛНУ, 2020. – 270 с.
31. Левченко Н. О. Формування компетентностей. 2023. № 3. С. 78–86.
32. Левченко А. О. Цифрові технології у навчанні літератури. 2019. Вип. 10. С. 54–61.

- 33.Лисенко В. І. Психолого-педагогічні основи навчання літератури. Київ Наукова думка, 2018. – 312 с.
- 34.Литвин О. В. Методи інтегрованого навчання. 2021. Вип. 9. С. 50–57.
- 35.Литвиненко І. В. Використання онлайн-інструментів. 2018. № 3. С. 71–77.
- 36.Марченко Т. І. Використання онлайн-сервісів. 2022. № 6. С. 37–44.
- 37.Матвєєва О. Ю. Цифрові інструменти. Київ: Академія, 2020. – 198 с.
- 38.Мартинюк С. І. Інтерактивні методики. 2021. Вип. 2. С. 42–48.
- 39.Мельник С. В. Особливості роботи з біографічними джерелами. 2021. № 3. С. 20–27.
- 40.Михайлова Л. І. Розвиток творчих здібностей учнів. 2022. № 8. С. 55–62.
- 41.Морзе Н. В., Глазунова О. Г. Методика створення електронного навчального курсу : навч. посіб. Київ: Аграр Медіа Груп, 2012. – 247 с.
- 42.Назаренко В. В. Використання мультимедійних технологій. 2020. № 4. С. 15–22.
- 43.Нестеренко Г. І. Психолого-педагогічні особливості навчання. Київ: Освіта, 2019. – 288 с.
- 44.Ніколенко М. О. Технології змішаного навчання. 2023. № 2. С. 44–52.
- 45.Олійник В. П. Методичні рекомендації. Харків: ХНПУ, 2021. – 160 с.
- 46.Павленко Т. І. Роль цифрових сервісів. 2022. Вип. 12. С. 88–94.
- 47.Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури. Київ : Ленвіт, 2000. – 348 с.
- 48.Пасічник Є. А. Вікові особливості учнів. 1993. № 3–4. С. 17–19.
- 49.Петрова І. М. Використання інтерактивних презентацій. 2021. № 3. С. 25–31.
- 50.Піддубна О. В. Інновації в освіті. Київ: Ліра-К, 2020. – 210 с.
- 51.Пометун О. І., Пироженко Л. В. Інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2002. – 192 с.
- 52.Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – Енпуір, 445 с.
- 53.Плахтій В. О. Розвиток критичного мислення. 2022. № 7. С. 50–58.

- 54.Привалова С. Мова художнього твору. Українська література в загальноосвітній школі. 2013. № 3. С. 7–10.
- 55.Романенко С. В. Використання хмарних сервісів. 2021. Вип. 14. С. 35–42.
- 56.Савченко Л. І. Педагогіка і новітні технології. Київ: Наукова думка, 2019. – 305 с.
- 57.Семенова Н. В. Онлайн-інструменти. 2022. № 5. С. 60–67.
- 58.Сидоренко М. І. Використання веб-сервісів. Львів : ЛНУ, 2020. – 240 с.
- 59.Скляренко А. В. Формування інформаційної компетентності. 2021. Вип. 8. С. 45–53.
- 60.Слоньовська О. В., Мафтин Н. В., Вівчарик Н. М. Українська література : підручник для 11 класу. Київ: Літера ЛТД, 2019. – 320 с.
- 61.Соколова І. М. Інтерактивне навчання у школі. Київ: Освіта, 2020. – 290 с.
- 62.Сорока В. П. Методи активізації навчання. 2021. № 6. С. 17–24.
- 63.Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі. Київ: Проза, 1995. – 246 с.
- 64.Тарасенко О. В. Цифрові ресурси для формування компетентностей. 2022. Вип. 10. С. 60–67.
- 65.Тимошенко Н. І. Особливості застосування електронних ресурсів. Київ: Академія, 2019. – 220 с.
- 66.Федоренко Л. М. Використання онлайн-платформ. 2021. № 4. С. 44–51.
- 67.Токмань Г. Л. Методи викладання літератури. 2004. № 2. С. 43–48.
- 68.Токмань Г. Л. Цілісність сприйняття ліричного твору. 2003. № 1. С. 46–50.
- 69.Токмань Г. Л. Вікова психологія як наукове джерело. 2003. № 6. С. 23–29.
- 70.Токмань Г. Л. Методика викладання української літератури. – Київ: Міленіум, 2002. – 320 с.
- 71.Харченко О. І. Використання інтерактивних карт. 2022. № 9. С. 33–40.
- Шевченко Т. П. Особливості формування компетентностей через онлайн-навчання. – Харків: ХНПУ, 2020. – 260 с

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця результатів анкетування учнів 8-х класів щодо особливостей вивчення біографії письменника (на констатувальному етапі дослідження)

№	Запитання анкети	Варіант відповіді «так»	Висновки щодо відповіді
1	Чи вважаєш ти біографію письменника цікавою та емоційно насиченою?	26%	Учні здебільшого сприймають життєпис як сухий фактологічний матеріал
2	Чи розумієш ти, як біографія автора пов'язана з його літературними творами?	18%	У більшості не сформована навичка інтерпретації твору через призму життєпису
3	Чи використовуються на уроках творчі, нестандартні завдання з біографії?	22%	Традиційні методи домінують, нестандартні прийоми — рідкість
4	Чи працював(-ла) ти з біографією письменника за допомогою онлайн-сервісів?	9%	Практично відсутній досвід застосування цифрових інструментів
5	Чи вважаєш, що біографія допомагає глибше зрозуміти художній твір?	31%	Частина учнів усвідомлює важливість життєпису, але таких — меншість

Анкетування було проведене серед учнів 8-х класів загальною кількістю 46 осіб. Кожне запитання було спрямоване на виявлення не лише когнітивного рівня обізнаності, але й ставлення до способу подачі матеріалу та рівня залучення. Аналіз відповідей засвідчив, що у значної частини учнів вивчення біографії не викликає зацікавлення, а сприймається як обов'язковий,

малозрозумілий чи навіть «зайвий» компонент шкільного уроку. Найбільш тривожним є показник про майже повну відсутність досвіду застосування онлайн-сервісів — лише 9% учнів бодай раз виконували завдання з біографії у цифровому форматі.

Вказані дані ще раз підтверджують, що в сучасній школі недостатньо реалізується потенціал особистісно зорієнтованого, емоційного та технологічного підходів до вивчення біографії письменника. Саме ці результати стали підставою для обґрунтування й впровадження експериментальної методики, заснованої на використанні онлайн-ресурсів.

Додаток Б.

Анкета для учнів щодо ставлення до інтерактивних форм навчання

Мета: Дослідити ставлення учнів до використання інтерактивних технологій на уроках української літератури.

Інструкція:

Відповідай чесно на питання. Обирай один із варіантів відповіді або пиши свої думки.

1. Чи подобається тобі працювати з інтерактивними матеріалами на уроках?
 - Так
 - Ні
 - Інколи
2. Які онлайн-сервіси тобі найбільше подобаються? (Можна обрати кілька)
 - Google Classroom
 - LearningApps
 - Canva
 - Padlet
 - Kahoot
 - Інші (вкажи): _____
3. Чи допомагають інтерактивні завдання краще запам'ятати інформацію?

- Так, значно допомагають
 - Трохи допомагають
 - Ні, не помічаю різниці
4. Чи цікаво тобі виконувати онлайн-тести під час уроку?
- Так
 - Ні
5. Як часто ти використовуєш комп'ютер або планшет для навчання?
- Щодня
 - 2-3 рази на тиждень
 - Рідко
 - Майже ніколи
6. Чи хотів би ти, щоб більше уроків проходило з використанням інтерактивних технологій?
- Так
 - Ні
7. Що ти б хотів змінити або додати у використанні онлайн-сервісів на уроках?
- (Відкрите питання)